

FÖLDTANI ELEMEEK MAGYAR, GRÚZ ÉS INDIÁN NÉPMESÉKBEN – ÖSSZEHASONLÍTÁS

Szerző: Párkányi Rita, földrajz–magyar szak

Konzulens: Dr. Dávid Árpád, főiskolai docens

(Fizika, Földtudományok és Matematika Szekcióban II. helyezés)

1. Bevezetés

A mese fantasztikus-csodás elemekkel átszőtt, általában időben és térben is fiktív – tehát se kor, se földrajzi hely tekintetében nem konkretizálható – körülmények között játszódó eseményeket ábrázol. A reális világot képviselő hősei jobbára elvont típusok, s ezek legtöbbször képzeletbeli hősökkel és fantasztikus tulajdonságokkal felruházott jelenségekkel állnak szemben. Az események is valószínűtlenek – fantasztikusak, de egy sajátos hagyomány logikáján belül maradva a cselekmény menetében az egyik esemény bekövetkezése már valószínűvé teszi a másikat. (KIRÁLY ISTVÁN, 1982)

Dolgozatomban vizsgálok, összehasonlítom a magyar, a grúz és az indián népmesékben előforduló földtani elemeket. Célom, hogy ezeken keresztül feltárjam, bemutassam a különböző népek természetéhez való viszonyát.

Ez az első ilyen célú tanulmány a három nép meséit tekintve.

2. Kutatási módszerek

A három nép meséit a következő három gyűjteményes kötet alapján dolgoztam fel.

A magyar népmesékhez ILLYÉS GYULA Hetvenhét magyar népmese című művét használtam fel, mely 1953-ban jelent meg először. A vizsgálathoz a 2002-ben megjelent tizenhetedik kiadást vettem igénybe.

A Népek meséi című népmese-gyűjtési sorozatból választottam ki két nép meséit. A választás véletlenszerűen történt, a hangsúly a földtani elemeken volt.

Elsőként az ISTVÁNOVITS MÁRTON (1958) által gyűjtött grúz népmese-gyűjtemény került feldolgozásra. Ez a tagja a sorozatnak A király meg a pacsirta címet viseli. Harmincegy darab mesét közöl a grúz népmesekincsből.

Választottam még a DÉGH LINDA (1960) által válogatott és fordított indián mesegyűjteményt melyben harminchét darab mese található. A mesék észak-amerikai indián törzsek (tlingit, haida, csimsian, algonkin, csippewa, feketeláb, sziu, irokéz, ute, navajo, cseroki, hopi, keddo, isleta, sia) meseanyagát őrzik.

Minden elolvasott mesében kiemeltem a földtani elemeket. Ezeket különböző kategóriákba rendeztem az általános és az alkalmazott földtan keretein belül (BÁLDI TAMÁS, 1994 és 1997). Összesen hat kategóriát különítettem el. Ebből négy az általános földtan (a Föld belső szerkezete, kőzettan, vulkanológia, ősmaradvány) keretei közé tartozik, kettő pedig az alkalmazott földtanhoz (ásványkincs, építőkö).

Vizsgáltam az egyes népmesék földtani elemeinek dominancia szerinti diverzitási változásait. Ezeket a jobboldali dominanciaösszeg szerinti diverzitási rendezés (Right-Tail-Sum diversity, azaz RTS-diverzitás) módszerével számoltam ki. A kapott adatokból diverzitási profilokat szerkesztettem (TÓTHMÉRÉSZ, 1997).

A könnyebb feldolgozhatóság és vizsgálhatóság érdekében táblázatokat és diagramokat készítettem. Minden táblázatban szerepel, hogy egy-egy kategóriának milyen elemeit fedeztem fel a mesékben.

A Föld belső szerkezete nevű kategória elemei: a föld mélye, föld alatti világrészek, a mélység lakói, határok, az átlépés lehetőségei, világosság, sötétség, hőség, föld belseje, alsó világ.

A kőzettani kategória elemei: kő, kavics, homok, por, márvány, szikla.

A vulkanológiai kategória elemei: pusztító földrengés, mozog a föld, megnyílt a föld, gurul a hegy, beszélő hegy, Tüzes-tenger vagy tüzes tenger, forrás, morajlás, gőz vagy füst.

Az ősmaradvány kategória elemei: csont, kagyló.

Az ásványkincs kategória elemei: kristály, arany, ezüst, (vörös)réz, gyémánt, rubin, smaragd, gránát, alabástrom, vas, acél, ólom, gyöngy, drágakő, kincs, feketeszén, fehér kő.

Az építő- és díszítő kategória eleme az építőkö.

Vizsgálataimhoz a következő szakcikk, tanulmányok nyújtottak még segítséget: ARANY 2000; BALOGH, 1953; GYÁRFÁS, 2000; KABAY, 2000; KAPITÁNY Á.–KAPITÁNY G. 2003; KOVÁCS–SZERDAHELYI, 1977; ORTUTAY, 1954; ORTUTAY, 1966; POZDER, 2000; PROPP, 1975; SANTARCANGELI, 1980; VARGHA, 1953.

3. Elemzés, értékelés

3.1. A magyar népmesékben megfigyelt földtani elemek

A magyar népmeséket vizsgálva megállapítható az, hogy az általános földtan kisebb arányban fordul elő, mint az alkalmazott földtan. Az általános földtan 20,96%, míg az alkalmazott földtan 79,04%-al fordul elő (1. táblázat és 1. diagram).

Az általános földtanon belül először a Föld belső szerkezetét elemezve (Függelék 1–7. és 2. táblázat) látható, hogy a mélység lakóiról, ill. a Föld mélyéről szóló utalások szerepelnek a legnagyobb arányban. Kevesebb utalást találunk a Föld alatti világrészekről ill. a „sötétség”-ről, mint elemről.

A közettani elemek közt (Függelék 8–35. és 3. táblázat) a legmagasabb arányban a kő szerepelt, alacsonyabb volt a por és a márvány előfordulása. Az általános földtani kategóriák közül számszerűleg ez emelkedik ki (1. táblázat).

A vulkanológiai elemek közt (Függelék 36–44. és 4. táblázat) a leggyakoribb utalások a föld megnyílására, a földrengés pusztítására vonatkoztak, ill. a tüzés tengerre. Kevesebb utalás volt a föld, ill. a hegyek mozgására.

Ősmeradvány kategóriában (Függelék 45–46. és 5. táblázat) csak egyetlen elem fordult elő, a csont, s ez is mindössze kétszer.

Az alkalmazott földtanon belül az első kategória az ásványkincs (Függelék 47–125). Ez a legmeghatározóbb kategória a földtani elemek sorában (17. diagram). Elemei közül az arany kiemelkedő, a legkisebb arányban pedig a kristály és a gránát szerepelt (6. táblázat).

Végül az építő- és díszítő (7. táblázat) kategórián belül egy elem volt elkülöníthető, az építőkö, mely háromszor fordul elő utalásszerűen a mesékben (Függelék 126).

3.2. A grúz népmesékben megfigyelt földtani elemek

A grúz népmesék összesítő táblázatát vizsgálva látható (9. táblázat), hogy itt is háttérbe szorul az általános földtan az alkalmazott földtannal szemben. A diagramon látható (2. diagram), hogy az általános földtan aránya 37,67%, míg az alkalmazott földtané 62,33%.

A Föld belső szerkezetére utaló elemek (Függelék 127. és 10. táblázat) közül a legmagasabb aránnyal a hőség elem szerepelt, de a többi elem is hasonló arányban fordult elő. Kevesebb utalás történt a világrészek közti határookra ezekben a mesékben.

A közettani kategóriában (Függelék 128–148. és 11. táblázat) szintén a kő elem emelkedett ki, legkisebb arányban a homok szerepelt. A többi álta-

lános földtani kategóriához képest ez szerepel a legnagyobb arányban. (9. táblázat)

A vulkanológiai elemek mindegyike azonos arányban (egyszer) fordult elő (Függelék 149–151. és 12. táblázat).

Kiesett az általános földtani részből az ősmaradvány kategóriája, egy utalás sem volt fellelhető.

Az alkalmazott földtan kategóriái közül itt is az ásványkincs a meghatározóbb, s ez szerepelt a legmagasabb arányban a földtani elemek kategóriái közt (18. diagram). Itt szintén az arany szerepelt a legnagyobb arányban, s a kincs és a kristály a legkisebb arányban (Függelék 152–181. és 13. táblázat).

Az építő- és díszítő kategóriában ugyanaz az egy elem volt fellelhető, mint a magyar népmesékben: az építő (Függelék 182. és 14. táblázat). Mindössze egy utalás történt erre a mesékben.

3.3. Az indián népmesékben megfigyelt földtani elemek

Az indián népmeséket vizsgálva az általános földtan került fölénybe 77,23%-kal az alkalmazott földtan 22,77%-ával szemben (23. táblázat, 3. diagram).

A Föld belső szerkezetét vizsgálva (Függelék 183–187.), kiemelkedően szerepelnek az alsó világra történő utalások. Kis arányban szerepelnek a föld alatti világrészek és a föld belsejére vonatkozó utalások (17. táblázat).

Kiemelkedik újra a sorból a közettani kategória (Függelék 188–205.). Az összes földtani elemet tekintve is kiemelkedik, mert ennél a népnél ez az elem lesz a leggyakoribb (19. diagram). Elemei közül itt is a kő szerepel a legmagasabb arányban, magasan kiemelkedik még a homok is. A legkisebb arányban a szikla szerepel (18. táblázat).

A vulkanológia elemei (19. táblázat) közül a gőz/füst elem emelkedik ki, s mindössze egy utalás található a föld megnyílására. (Függelék 206–212.)

Visszakerült az ősmaradvány kategóriája (20. táblázat), ui. két elem is fellelhető az indián népmesékben (Függelék 213–230.). Ez a két elem (csont, kagyló) szinte azonos arányban fordul elő. A csont mindössze egy számmal tér el a kagylótól.

Az alkalmazott földtant tekintve látható, hogy az ásványkincs kategóriában (21. táblázat) nem túl gyakori az elemek előfordulása, csak a gyöngy emelkedik ki magasan, míg a többi elem egyszer, maximum háromszor (ezüst, vas) szerepel (Függelék 231–243).

Az építő- és díszítő kategóriában az építő az egyetlen elem és erre is csak egyetlen utalás volt az indián népmesékben (Függelék 244. és 22. táblázat).

A különböző népek népmeséiben előforduló földtani elemek RTS-diverzitási profiljait összehasonlítva kitűnik az, hogy az indián mesékben minden egyes elemet tekintve nagyobb a diverzitás, mint a másik két nép meséinek esetében (26–28. diagram).

A grúz és a magyar népmeséket tekintve pedig a következő olvasható le a diagramról. A leggyakoribb kategóriában a grúz mesék nagyobb diverzitásúak. A második leggyakoribb kategóriától kezdve a két diverzitási profil megközelíti egymást, ami szoros hasonlóságra utal.

4. Összehasonlítás

A három összehasonlító diagramot megvizsgálva látható (17–19. diagram), hogy kiemelkedő az ásványkincs aránya a magyar és a grúz mesékben, míg az indián mesékben ez alacsony arányban fordul elő. E népnél egy, a környezetre utaló általános földtani elem aránya magas; a kőzettené. Itt az ásványkincs a második helyre szorul, de az öt követő általános földtani elemek közül sem emelkedik ki szignifikánsan.

Vizsgálva a két leggyakoribb elemet: a kőzettené (27. diagram) és az ásványkincs (28. diagram) kategóriájának RTS-diverzitási profiljait általában elmondhatjuk, hogy hasonló képet kapunk, mint amit az összes földtani elem vizsgálatánál megfigyeltünk.

Eltérések a következők. A kőzettené elem kategóriáinak diverzitási megoszlása azt mutatja, hogy legnagyobb a diverzitás az indiánoknál, legkisebb a magyar népmesékben. Az indián népmesék esetében az első három kategóriánál figyelhető meg az indián népmesékben található elemek nagyobb diverzitása. A harmadik kategóriát tekintve a népmesei elemek között itt a legnagyobb a diverzitásbeli különbség.

Az ásványkincs esetében is az indián népmesékben előforduló kategória nagy diverzitása figyelhető meg. De itt a három nép meséiben nem figyelhető meg különbség. Az első két elemet tekintve a grúz népmesékben nagyobb az ásványkincsbeli diverzitás. A harmadik kategóriától kezdve a magyar népmesék ásványkincs-diverzitása a nagyobb, s a nyolcadik kategóriánál megelőzi az indián népek ásványkincs kategóriájának gyakoriságát is.

Hisz a természeti népek nagyobb hangsúlyt fektetnek környezetük tényezőire, mint a civilizált népek. Számukra nem az ásványkincsek a meghatározó tényezők, hanem természeti kincseik. Így látható, hogy egy-egy nép életmódja ily módon a mesékben is tükröződik, akár a földtani elemek vizsgálatán keresztül is.

5. Összegzés

A kutatás során különböző népek meséiben sikerült földtani elemeket elkülöníteni. Ezek az elemek az általános és az alkalmazott földtan keretein belül különböző kategóriákba sorolhatók. Összesen hat kategóriát különböztettem meg. Ebből négy az általános földtanhoz tartozik (a Föld belső szerkezete, kőzettan, vulkanológia, ősmaradvány), kettő pedig az alkalmazott földtanhoz (ásványkincs, építő- és díszítőkö).

Mindezek után táblázatokat készítettem, melyek külön-külön is bemutatják az egyes kategóriák elemeit (2–7. táblázat, 10–14. táblázat, 17–22. táblázat), illetve vannak összesítő táblázatok is (1., 9., 16. táblázat), melyek az egyes elemek egymáshoz való viszonyát mutatják be. Minden táblázatban szerepel, hogy egy-egy kategóriának milyen elemeit fedeztem fel a mesékben, illetve milyen arányban fordulnak ezek elő egymáshoz képest.

Az összehasonlítás során hasonlóságok fedezhetők fel a magyar és a grúz népmesék anyagában. Mindkét esetben az alkalmazott földtani elemek aránya magasabb volt az általános földtani elemekénél. Mindhárom nép esetében kiemelkedő kategória volt az általános földtanon belül a kőzettan. Ezen belül a vezető elem minden esetben a kő volt. Az összesítésben azonban a magyar és a grúz népmesékben az alkalmazott földtani ásványkincs kategória emelkedett ki.

Összességében elmondható, hogy a magyar és a grúz népmesék földtani szempontú összehasonlítás esetén több hasonlósággal is bírnak (26–28. diagram), míg az indián népmesék alapvetően eltérnek e két nép meséitől. Ez az eltérés magyarázható ezen népek eltérő életmódjával, azzal az alapvető különbséggel, hogy az indián törzsek szorosabb kapcsolatban éltek a természettel.

6. Irodalom

- ARANY L. 2000: Magyar népmeséinkről. Debreceni Alma Mater Alapítvány, Debrecen 6-83. pp.
- BÁLDI T. 1994: Elemző (általános) földtan I. II. ELTE TTK, Budapest 745. p.
- BÁLDI T. 1997: A történeti földtan alapjai. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 284. p.
- BALOGH L. 1953: Illyés Gyula Hetvenhét magyar népmese. Köznevelés, 487–488 pp.
- DÉGH L. 1960: Gonaquadate, a víziszörny. Európa Könyvkiadó, Budapest 216. p.
- GYÁRFÁS Á. 2000: Az aranyhajú lány. S & W Rt. Nyomdaüzem, Nyíregyháza 3–56. pp.
- HARTAI É. 2003: A változó Föld. Miskolci Egyetem Kiadó–Well–Press Kiadó, Miskolc, 167. p.

- ILLYÉS Gy. 2002: Hetvenhét magyar népmese. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest 555. p.
- ISTVÁNOVITS M. 1958: A király meg a pacsirta. Európa Könyvkiadó, Budapest 168. p.
- KABAY L. 2000: Kulcsképekhez kulcsszavak. Motolla Egyesület, Debrecen 5-83. pp.
- KAPITÁNY Á.–KAPITÁNY G. 2002: Magyarságszimbólumok. Európa Folklór Intézet, Budapest, 9-323. pp.
- KIRÁLY I. (szerk.) 1982: Világirodalmi lexikon VIII. kötet. - Akadémiai kiadó, Budapest 274–284. pp.
- KOVÁCS E.–SZERDAHELYI I. 1977: Irodalomelméleti alapfogalmak. Tankönyvkiadó, Budapest 98–99. pp.
- MOLNÁR B. 1997: A Föld és az élet fejlődése. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 7–9. pp.
- ORTUTAY Gy. 1954: Illyés Gyula Hetvenhét magyar népmese. Irodalomtörténet, 360-363 pp.
- ORTUTAY Gy. 1966: Halhatatlan népköltészet. Magvető kiadó, Budapest 469–477. pp.
- POZDER P.: 2000: Kísérlet Eger város mentális térképének megrajzolására magyar költők versei alapján. *In*: KEMÉNYFI R.–ILYÉS Z. (szerk.): Tiszteletadás Szabó Józsefnek, Tanulmányok a földrajztudomány témaköreiből, Debrecen 185–207. pp.
- PROPP V. J. 1975: A mese morfológiája. Gondolat Kiadó, Budapest 280. p.
- SANTARCANGELI P. 1980: Pokolra kell annak menni. Gondolat Kiadó, Budapest 50–56. pp. és 60–65. pp. és 77–79. pp.
- TÓTHMÉRÉSZ B. 1997: Diverzitási rendezések. Scientia Kiadó, Budapest 45–52 pp.
- VARGHA K. 1953: Illyés Gyula hetvenhét magyar népmese. Könyvtáros, 11. sz. 41–42. pp.

7. Diagramok

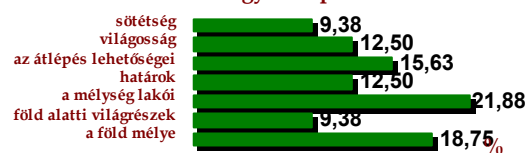
2. diagram : Az általános és az alkalmazott földtan aránya a grúz népmesékben

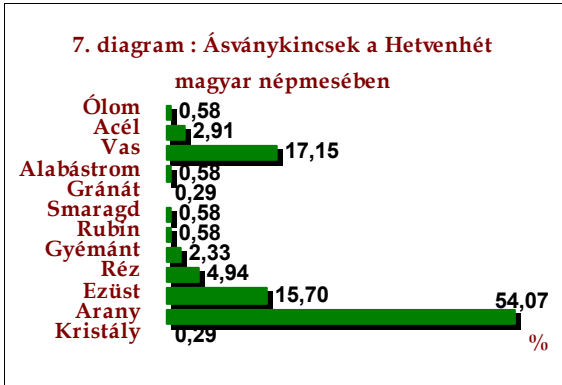
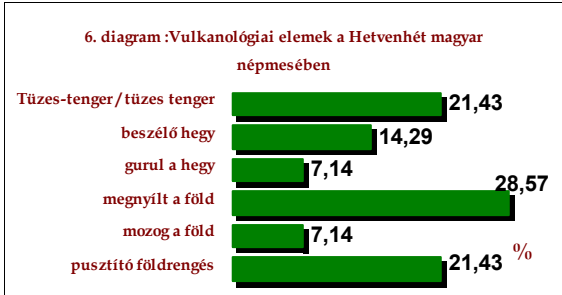
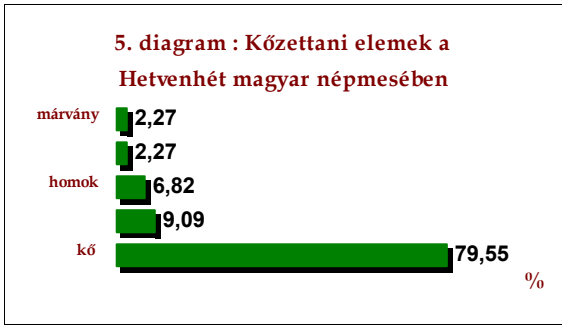

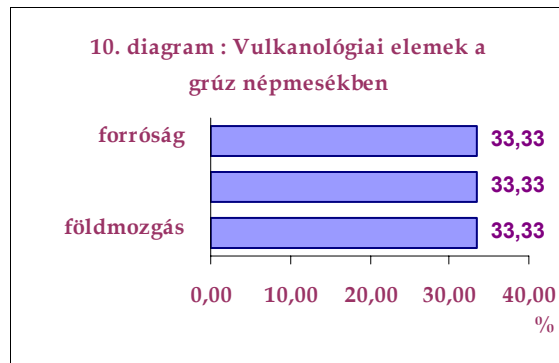
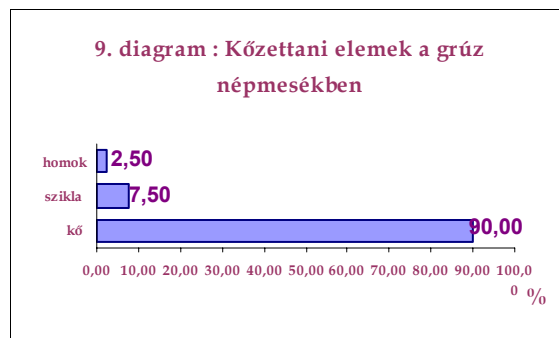
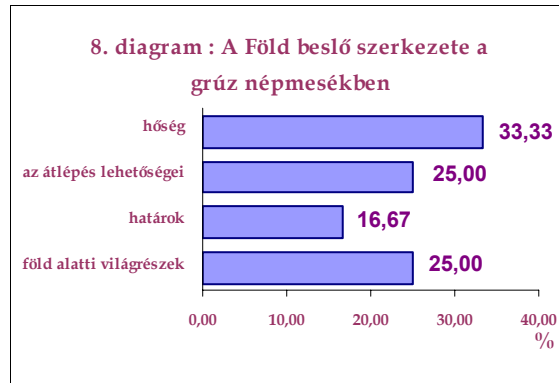
3. diagram : Az általános és az alkalmazott földtan aránya az indián népmesékben

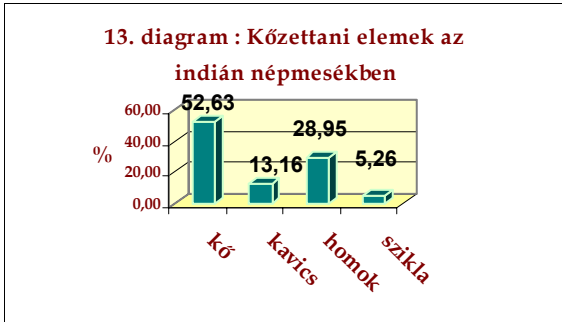
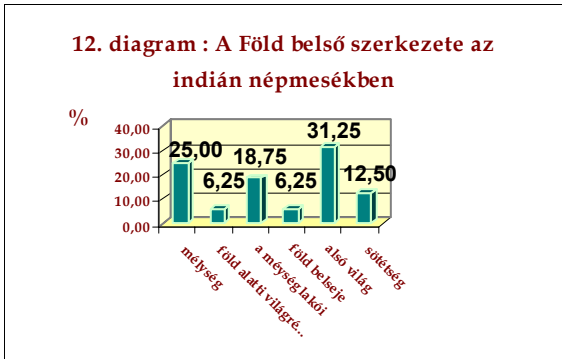
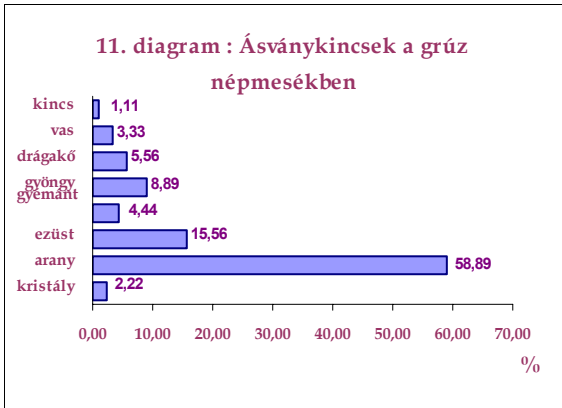

4. diagram : A Föld belső szerkezete a Hetvenhét magyar népmesében

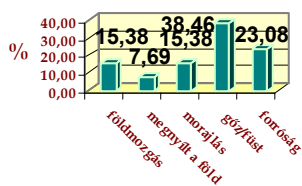

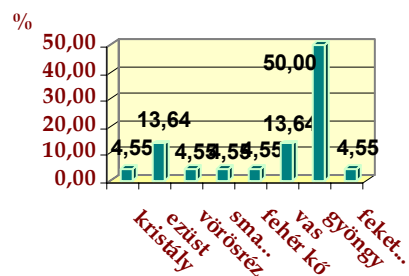

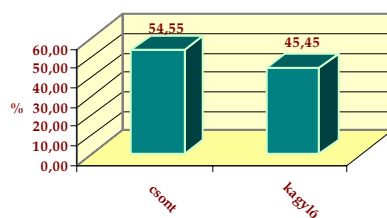
14. diagram : Vulkanológiai elemek az indián népmesékben

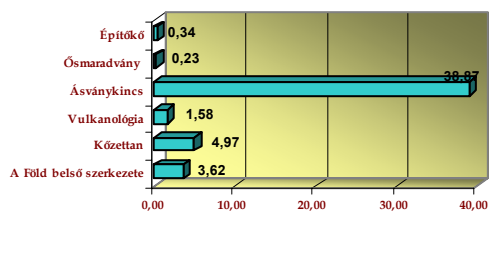
15. diagram : Ásványkincsek az indián népmesékben

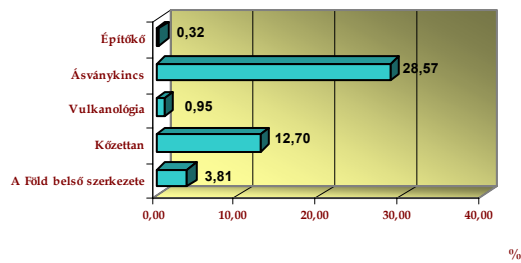
16. diagram : Ösmaradványok az indián népmesékben

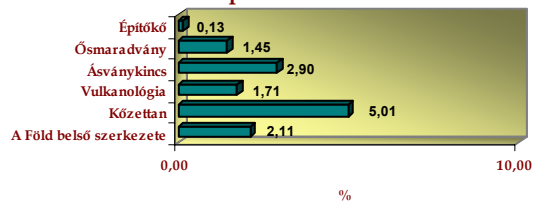
17. diagram : Földtani elemek a Hetvenhét magyar népmesében

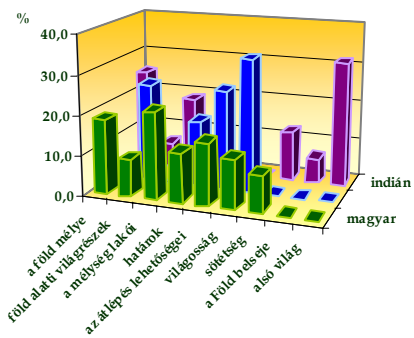
18. diagram : Földtani elemek a grúz népmesékben

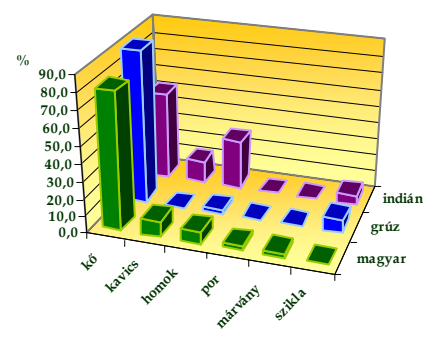
19. diagram : Földtani elemek az indián népmesékben

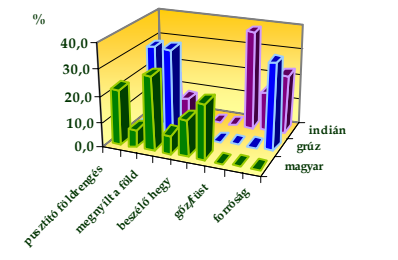
20. diagram : A Föld belsejére utaló elemek aránya a három nép meséiben

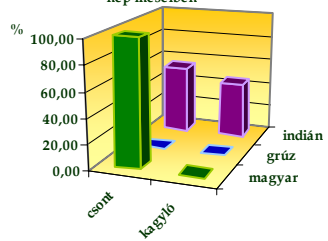
21. diagram : Kőzetani elemek aránya a három nép meséiben

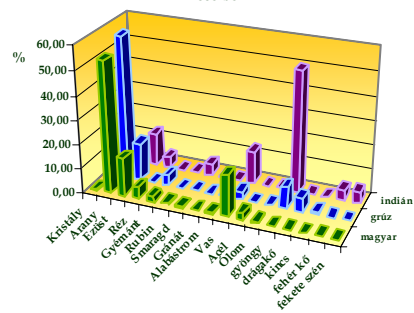
22. diagram : Vulkanológiai elemek aránya a három nép meséiben

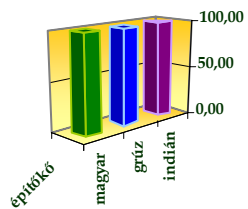
23. diagram : Ősmaradványokra utaló elemek aránya a három nép meséiben

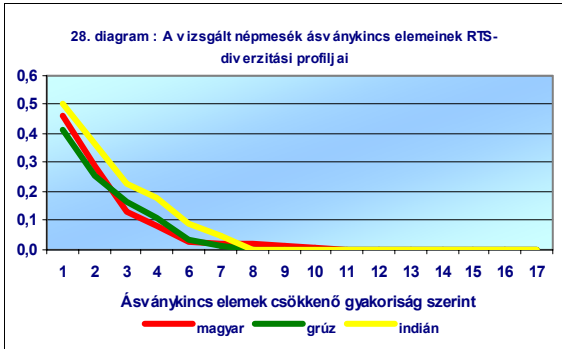
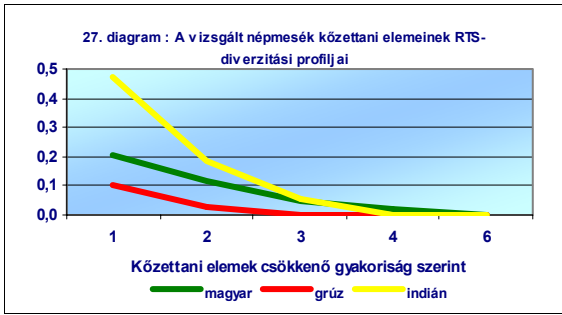
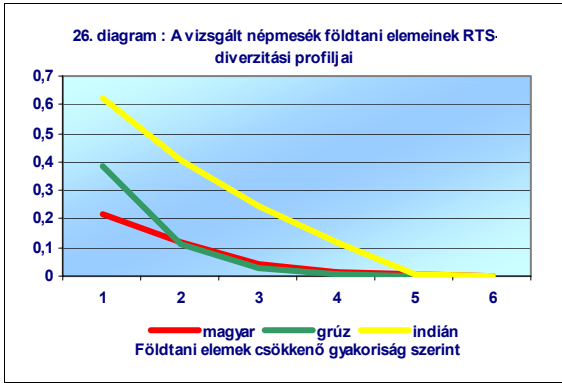

24. diagram: Ásványkincsekre utaló elemek aránya a három nép meséiben

25. diagram : Építő- és díszítőkövekre utaló elemek aránya a három nép meséiben %

8. Táblázatok

1. táblázat: A Hetvenhét magyar népmesében megfigyelt földtani elemek

Földtani elemek	Szám	%
<i>Általános földtan</i>		
A Föld belső szerkezete	32	7,29
Kőzettan	44	10,02
Vulkanológia	14	3,19
Ősmaradvány	2	0,46
<i>Alkalmazott földtan</i>		
Ásványkincs	344	78,36
Építőkö	3	0,68
Összesen:	439	100,00

2. táblázat: A Föld belső szerkezetére utaló jegyek a Hetvenhét magyar népmesében

Elemi	Szám	%
a föld mélye	6	18,75
föld alatti világrészek	3	9,38
a mélység lakói	7	21,88
határok	4	12,50
az átlépés lehetőségei	5	15,63
világosság	4	12,50
sötétség	3	9,38
Összesen:	32	100,00

3. táblázat: A kőzettel kapcsolatos földtani elemek a Hetvenhét magyar népmesében

Elemi	Szám	%
kő	35	79,55
kavics	4	9,09
homok	3	6,82
por	1	2,27
márvány	1	2,27
Összesen:	44	100,00

4. táblázat: Vulkanológiával kapcsolatos földtani elemek a Hetvenhét magyar népmesében

Elemi	Szám	%
pusztító földrengés	3	21,43
mozog a föld	1	7,14
megnyílt a föld	4	28,57
gurul a hegy	1	7,14
beszélő hegy	2	14,29
Tüzes-tenger / tüzes tenger	3	21,43
Összesen:	14	42,86

5. táblázat: Ősmaradványokkal kapcsolatos földtani elemek a Hetvenhét magyar népmesében

Elemi	Szám	%
Csont	2	100
Összesen:	2	100

6. táblázat: Ásványkincsekkel kapcsolatos földtani elemek a Hetvenhét magyar népmesében

Elemi	Szám	%
Kristály	1	0,29
Arany	186	54,07
Ezüst	54	15,70
Réz	17	4,94
Gyémánt	8	2,33
Rubin	2	0,58
Smaragd	2	0,58
Gránát	1	0,29
Alabástrom	2	0,58
Vas	59	17,15
Acél	10	2,91
Ólom	2	0,58
Összesen:	344	100,00

7. táblázat: Építő- és díszítőkövek a Hetvenhét magyar népmesében

Elemi	Szám	%
építőkö	3	100,00
Összesen:	3	100,00

8. táblázat: Az általános és az alkalmazott földtan aránya a Hetvenhét magyar népmesében

	Szám	%
Általános földtan	92,00	20,96
Alkalmazott földtan	347,00	79,04
Összesen:	439,00	100,00

9. táblázat: A grúz népmesékben megfigyelt földtani elemek

Földtani elemek	Szám	%
<i>Általános földtan</i>		
A Föld belső szerkezete	12	8,22
Kőzettan	40	27,40
Vulkanológia	3	2,05
<i>Alkalmazott földtan</i>		
Ásványkincs	90	61,64
Építőkö	1	0,68
Összesen:	146	100,00

10. táblázat: A grúz népmesékben megfigyelt, a Föld belső szerkezetére vonatkozó földtani elemek

Elemi	Szám	%
föld alatti világrészek	3	25,00
határok	2	16,67
az átlépés lehetőségei	3	25,00
hőség	4	33,33
Összesen:	12	58,33

11. táblázat: Kőzetekkel kapcsolatos földtani elemek a grúz népmesékben

Elemi	Szám	%
kő	36	90,00
szikla	3	7,50
homok	1	2,50
Összesen:	40	100,00

12. táblázat: Vulkanológiával kapcsolatos földtani elemek a grúz népmesékben

Elemi	Szám	%
földmozgás	1	33,33
megnyílt a föld	1	33,33
forróság	1	33,33
Összesen:	3	100,00

13. táblázat: Ásványkincsekre történő utalások a grúz népmesékben

Elemi	Szám	%
kristály	2	2,22
arany	53	58,89
ezüst	14	15,56
gyémánt	4	4,44
gyöngy	8	8,89
drágakő	5	5,56
vas	3	3,33
kincs	1	1,11
Összesen:	90	100,00

14. táblázat: Építő- és díszítőkövekkel kapcsolatos földtani elemek a grúz népmesékben

Elemi	Szám	%
építőkö	1	100,00
Összesen:	1	100,00

15. táblázat: Az általános és az alkalmazott földtan aránya a grúz népmesékben

	Szám	%
Általános földtan	55,00	37,67
Alkalmazott földtan	91,00	62,33
Összesen:	146,00	100,00

16. táblázat: Az indián népmesékben megfigyelt földtani elemek

Földtani elemek	Szám	%
<i>Általános földtan</i>		
A Föld belső szerkezete	16	15,84
Kőzettan	38	37,62
Vulkanológia	13	12,87
Ösmaradvány	11	10,89
<i>Alkalmazott földtan</i>		
Ásványkincs	22	21,78
Építőkö	1	0,99
Összesen:	101	100,00

17. táblázat: A Föld belső szerkezetére utaló földtani elemek az indián népmesékben

Elemi	Szám	%
mélység	4	25,00
föld alatti világrészek	1	6,25
a mélység lakói	3	18,75
föld belseje	1	6,25
alsó világ	5	31,25
sötétség	2	12,50
Összesen:	16	100,00

18. táblázat: Kőzetekkel kapcsolatos földtani elemek az indián népmesékben

Elemi	Szám	%
kő	20	52,63
kavics	5	13,16
homok	11	28,95
szikla	2	5,26
Összesen:	38	100,00

19. táblázat: Vulkanológiával kapcsolatos földtani elemek az indián népmesékben

Elemi	Szám	%
földmozgás	2	15,38
megnyílt a föld	1	7,69
morajlás	2	15,38
gőz/füst	5	38,46
forróság	3	23,08
Összesen:	13	76,92

20. táblázat: Ősmaradványokra történő utalások az indián népmesékben

Elemi	Szám	%
csont	6	54,55
kagyló	5	45,45
Összesen:	11	100,00

21. táblázat: Ásványkincsekkel kapcsolatos földtani elemek az indián népmesékben

Elemi	Szám	%
kristály	1	4,55
ezüst	3	13,64
vörösréz	1	4,55
smaragd	1	4,55
fehér kő	1	4,55
vas	3	13,64
gyöngy	11	50,00
feketeszén	1	4,55
Összesen:	22	77,27

22. táblázat: Építő- és díszítőkövekkel kapcsolatos földtani elemek az indián nép-
ségekben

Elemi	Szám	%
Építőkö	1	100,00
Összesen:	1	100,00

23. táblázat: Az általános és az alkalmazott földtan aránya az indián nép-
ségekben

	Szám	%
Általános földtan	78,00	77,23
Alkalmazott földtan	23,00	22,77
Összesen:	101,00	100,00

9. Függelék

ILLYÉS GYULA: HETVENHÉT MAGYAR NÉPMESE ÁLTALÁNOS FÖLDTAN A Föld belső szerkezete:

1. (16. o.) „A róka levitte őt *hétyszer olyan mélyre a föld alá, amilyen mélyre ázni lehet.*”
2. (43. o.) „*A föld már kétfelé volt nyílvá.*”
„A kezét a lábszárára tette, és beleugrott a *nagy mélységbe, az árokba.*”
3. (91. o.) „És ahogy a szemét is bekente, és a padlóra nézett, hát meg is látott *menten a föld gyomrában mindenféle szörnyeteget.*”
4. (271. o.) „Beleültették a Hegyhengergető komát a kosárba, ők meg eresztették lassan, a kötélnél fogva, lefelé. Egyszer ordít, kiabál a Hegyhengergető koma a kosárban, rángatja a kötelet, s mondja:
- Húzzatok föl! Húzzatok Föl! *Annyi itt a kígyó, béka, majd megesznek! Mind rám nyújtogatja a fullánkját. Pedig nem volt ott semmi.*”
„- Hü, pajtás – mondja Vasgyúró –, *annyi odalenn a tüzes béka meg kígyó meg varjú, hogy majd kivájták a szememet, pedig olyan sötétség van, hogy nem láttam a kezemet se.*”
5. (272. o.) „Eresztett a két társa szívesen lefelé Fanyúvót, csak nekik ne kelljen lemenni. Csak eresztik, csak *eresztik lefelé! Fanyúvó egyszer csak alatta világságot lát.*
No, talán már leérek – mondta magában –, nem messze van!
Aztán csakugyan *földet ért. Mégpedig olyan szép országban, olyan szép világrészben, amilyent még idefönt se látott.*”
6. (481. o.) „Látja János, hogy *van ott egy rettenetes nagy vasajtó. Fölnyitja a vasajtót, és van ott egy óriási nagy létra lefelé. Megindul rajta.*
Amikor leért a sötétbe, ismét talál egy ajtót. Próbálja kifelé nyitni, de nem tudja. Akkor azt gondolja, hogy van három kulcs, hátha jó lesz ehhez valamelyik. Hát a rézkulccsal kinyílt az ajtó. Mikor az ajtó kinyílt, csodáknek csodája történt. Ugyanolyan egy világrészre talált, mint itt van a föld tetején. Olyan világos van, és annyi katonaság van, hogy még ő ennyit életében sohasem látott.”
7. (495. o.) „*Olyan sötét volt a barlangban, mint éjszaka szokott lenni. János alig látott egy pár lépésnyire. De csak ment, ment. Ahogy beljebb ért, hát ott kezdett egy picit világosodni.*
Nemsokára meglát János egy asszonyt. A szövőszék mellett ült, és katonákat szőtt! ... Azok addig ott heverték az asszony lábánál, de most – föl! Nekiestek mind Jánosnak... Széttavarta őket hamar.
S ment, ment tovább. *Lassanként egész világos lett, gyönyörű szép, zöld mezőben látta magát. A közepén volt egy szép kis ház, attól nem messzire folyt egy valóságos Duna. A partja tele volt terebélyes nagy fűzfákkal.*”

Kőzetan:

8. (13. o.) „Hol volt, hol nem volt, volt az Óperenciás-tengeren túl, az *üveghegyeken* innen, volt egyszer egy szegényasszony.”
9. (24. o.) „Hol volt, hol nem volt, még az Óperencián is túlvan volt, az *Üveghegyen* innen volt, kidőlt-bedől kemencének egy csepp oldala se volt, teli volt kaláccsal, egy se volt benne.”
10. (88. o.) „Leült az út szélére egy *kőre*.”
11. (89. o.) „Elfáradt, megéhült, leült ő is ugyanarra a *kőre*, amelyen a bátyja falatozott.”
12. (90. o.) „Azon a *kővön* is falatozott, ahol azok.”
„Ment hát, ment, s egyszerre csak hova jutott az aranymezőről? Egy pusztá *homokšivatagra*. (No –mondja magában –, igazán eltalálta az öreg, hogy hol találok meg a szerencsém, mert itt aztán éhen pusztulok! Se fű, se fa, se semmi nem látszik, semminek semmi nyoma.
Nagy búsán mégiscsak folytatta az útját.) Gondolta, míg bírja az éhséget, addig megy, mert úgys éhen kell elpusztulnia ezen a halott *homokšivatagon*.”
13. (93. o.) „Van egy beszélő hegy – mondta az aranytarajú kakas –, abban a hegyben van egy *márványtábla*: aki azt megláthatná, és elolvashatná, hogy mi van arra fölírva, az megnyithatná annak a hegynek a torkát, mert az a torok emberi hangon beszél.”
14. (94. o.) „*Üveghegy* támadt a tenger fenekén, abban van a menyasszony.”
15. (96. o.) „Én kérdeztem a hegytől, s azt mondta, hogy egy tengerben, egy *üveghegyben* van bezárva.”
Igen, látom – mondja Almafi – épp most fésülködik bent az *üveghegyben*!”
16. (135. o.) „Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon, de még az *üveghegyen* is túl, ahol a kurta farkú malac túr, volt egy szegény özvegyasszony, és annak egyetlen fia, úgy hívták, hogy János.”
17. (156. o.) „A király büntetésből annak a kertnek a végébe falatozta be a katonát, egy kamrába, a *kőkerítés* alá.”
„Lyukat fűrt a *kőkerítés* falán, s beszólt a katonának, hogy adjon neki a pénzből, az aranyból meg az ezüsből, ő majd visz érte neki mindennap ételt.”
18. (173. o.) „Mikor felforrta a víz, a loncsos medve kioldja a zsák száját, megfogja a csücsát, rázza, hát úgy hull belőle ki a *diribdarab kő* meg a szerbtövis, hogy szem-szája elállt bele a medvének.”
19. (258. o.) „Hát hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, az Óperenciás-tengeren is túl, az *üveghegyek* mellett, volt egy szegény embernek egy kis háza.”
20. (260. o.) „De nem lát senkit, csak egy kis embert a hegy lábánál. Az a kis ember csak nekivetette a vállát annak a *kősziklának*, egyet nyomott rajta, és a hegy már felgurult.”
21. (295. o.) „Elmegyek a malomba, s amikor odaérek, megállítom az ökröket, *beleütöm az ostornyelet a földbe*, nehogy meginduljanak.”
22. (298. o.) „Eleget akartam a jeget a sarkammal vagy *kővel* betörni, de nem lehetett, mert a jég lehetett egyaraszos.”

23. (307. o.) „Megragadja Földneheze a medvét, s úgy vágja a földhöz, hogy hetvenhete-
dik csontporcikája is hetvenhét felé szakadt.”
24. (321. o.) „Ha odajutsz, végy fel a vízből egy kavicsot, és karcold meg vele a ke-
zedet.”
„Akkor jutott eszébe, hogy a kezét meg kell karcolnia a kavicsal, és három
csepp vért bele kell eresztenie a vízbe. Azonnal lehajolt, felvett egy kavicsot,
megkarcolta a kezét, három csepp vért behullajtott a vízbe.”
25. (324. o.) „Felvett egy kavicsot, megkarcolta a kezét, három csepp vért behulla-
tott a vízbe, s mondta:”
26. (372. o.) „Van kint az országút mellett egy kő. Menj ki az országútra, állj a kő
mellé. És minden embert, aki csak az országúton elmegy, kerítsd oda, hogy azt
a követ nyúzza meg.”
„Kimegy a hű szolga, s odaáll a kőhöz.”
„Hogy nyúzzunk meg egy követ?”
„Apám, menjen fel kend Budára Mátyás királyhoz, és mondja meg neki, hogy
vétesse előbb a kőnek vérit, akkor majd megnyúzzuk!”
„Hát te honnan tanultad ezt, te székely ember, hogy én előbb véret vétessem a
kőnek?”
„De most már csak a lány választát várta, nem a kő megnyúzását.”
27. (375. o.) „Menj ki a mezőre, és ott a homokban csapkodj az evezővel, mintha a
halat kergetnéd a háló felé, a hálóval pedig úgy csinálj, mintha halásznál.”
28. (411. o.) „Amikor megéhezett, előjött egy nagy ember, adott a kezébe egy gom-
bolyag követ, azt megnyalta, s elverte az éhségét. Mikor megszomjazott, megint
eléje állott a nagy ember, adott neki egy más gombolyag követ, megnyalta, s el-
verte a szomjúságát.”
29. (435. o.) „De a király megegyezett a mesteremberekkel, hogy ha majd Kilenc
belemegy a kútba, százmázsás követ vessenek utána, hogy ott az összetörje.
Most, hogy belement, utánavetették a százmázsás követ, gondolták, a fejére
esik, és végez vele. De Kilenc észrevette, hogy suhog a kő lefelé. A követ esté-
ben a fél kezével megfogta, és hajította felfelé.”
30. (447. o.) „A két nagy, széles kapu kivágódik, Vitéz János bemegy bátran, s látja,
hogy a nagy terem közepén egy irtózatoss nagy kőpad van lefedve.”
31. (448. o.) „A kőpadban meg nagy kőlap, három helyen is ráabroncsolva.”
32. (477. o.) „Ott van az a nagy kő, látod?”
33. (481. o.) „Elment végre ahhoz a kőhöz, ahol a sárkány magyarázta, hogy ott van
az ő világa.
Na, de milyen kő van ottan? Olyan, hogy száz ember se bírta volna elfordítani.”
„De mire meggondolta a dolgot, a kardja kiugrott a hüvelyéből, alácsapódott a
kő alá, és úgy elfordította onnan, mintha csak ott sem lett volna.”
34. (492. o.) „Ott valami kőbe ütközött, s ripityára törött szét.”
35. (537. o.) „Markolj port, kend be vele a sebeidet, meggyógyulnak egy minutum
alatt.”

Vulkanológia:

36. (43. o.) „*A föld már kétfelé volt nyílvá.*”
„A kezét a lábszárára tette, és beleugrott a *nagy mélységbe, az árokba.*”
37. (93. o.) „Van egy *beszélő hegy* – mondta az aranytarajú kakas –, abban a hegyben van egy márványtábla: aki azt megláthatná, és elolvashatná, hogy mi van arra fölírva, *az megnyithatná annak a hegynek a torkát, mert az a torok emberi hangon beszél.*”
38. (260. o.) „Mikor ledobta a válláról a fát, *akkorát zökkenet a föld, hogy a kis fiú egy méterrel lejjebb esett.*”
„Amint megy, mendegél országról országra, egyszer látja messziről, hogy egy *óriási hegysor* van előtte, de *egyik hegy jobban gurul, mint a másik.*”
39. (298. o.) „Megnyergelém a szürkét, felülék a barnára, s úgy elmentem a sárgán, egy lejtőn ki s egy hágón be, hogy *a föld is szakadt utánam.*”
40. (322. o.) „Avval a pálcával *érintsd meg a földet, s az megnyílik.*”
„*Megérintette a földet, és az megnyílt.*”
41. (335. o.) „Amikor egy darabig már elmentek, nagyot csattant az ég. Azt mondja a Szellem a legénynek:
- Nézz csak vissza, mit láatsz?
- Jaj – mondja a legény –, *a palota eltűnt a föld színéről. Helyén egy tó van, a tóban békák ugrálnak.*”
42. (414. o.) „De a kád *úgy elment a föld alá, hogy a nagygazdának egyik karját is elvitte.*”
43. (455. o.) „Az pedig a *Tüzes-tengernek* a hetvenhetedik szigetén van, egy vasorrú bábánál.”
„*A Tüzes-tengernek* a hetvenhetedik szigetén van, egy vasorrú bábánál.”
44. (471. o.) „Hol volt, hol nem volt, volt egyszer Tiszán innen, Dunán túl, de még az Óperenciás-tengren is túl, a *tüzes tengernek* a hetvenedik szigetjén, volt egy irtózatos kis kert.”

Ősmaradvány:

45. (437. o.) „No, Kilenc, fogd meg az állataidat, és menj el az erdőbe. Amennyi *csontot* ott kapsz, szedd össze.”
46. (438. o.) „Mondd meg nekik, hogy a legfinomabb lisztet csinálják ebből a *csontból.*”

ALKALMAZOTT FÖLDTAN

Ásványkincs:

47. (23. o.) „Egynek sem volt többet istenes igyekezete, hogy újra próbára tegye Misót, hanem nagy ízibe teletöltöttek egy feneketlen zsákot *arannyal*, hogy tüstént vegye, vigye, s pusztuljon a szemük előtt, amerre a két látó szemével láthat.”
48. (28. o.) „Van itt *réz-, arany- és gyémántkardom.*”
„Hallják ám egyszer, hogy van itt két ökör, *aranylánccal* összekötve.”

- „Ekkor Péter hozzávágott, s úgy elvágta az *aranyláncot*, hogy annak csengé-
 pengése tizenkét országon is keresztülhallott.”
49. (49. o.) „Mikor a kis királyfi hazaért, az öreg király a kertben éppen krumplit
 rakott, de olyat, hogy az mind *aranyos* almává vált.”
50. (52. o.) „Megér ez nekem egy tál *aranyat* is.”
51. (53. o.) „A királynak annyira megtetszett ez a nem is olyan együgyű csizmadia,
 hogy két tál *aranyat* adott neki.”
52. (55. o.) „A királylánynak elveszett a drága *aranygyűrűje*, éppen amikor menyasz-
 szonynak öltöztették.”
53. (56. o.) „Mind a hárman adunk még egy-egy erszény *aranyat* is.”
54. (69. o.) „Mikor átért, látja, hogy ott egy szép *aranyhéjú* halacska hentereg a por-
 ban.”
55. (79. o.) „Adok, fiam, *aranyat*, *ezüstöt*, amennyit csak elbírsz.”
56. (80. o.) „Avval a csikó odavágta magát a földhöz; a másik pillanatban felugrott,
 megrázkódott, s olyan *aranyszörű* vasderes lett belőle, amilyent János még éle-
 tében nem látott.”
57. (84. o.) „Tüsszents, tüsszents, csacsikám! – s annyi *aranyat* tüsszent neked,
 amennyit csak akarsz!”
58. (85. o.) „Tüsszentett is egyvégből olyan sokat, hogy Csupaháj már alig fért a sok
aranytól. Felszedte az *aranyat*, és lefeküdt.”
59. (85. o.) „De mikor rászólt a számárra, hogy tüsszentsen, az bizony egyetlen
aranyat sem tüsszentett a padlóra, hiába várták.”
60. (88. o.) „Ha pedig általérsz a vízen, találsz egy *ezüstrétet*. Ott minden szál fű és
 rózsa *ezüsből* van.”
 „Ha szerencsésen átjutottál, *aranyrétet* találsz. Ott minden szál fű és rózsa
aranyból van.”
61. (89. o.) „De mikor az *ezüstrétre* ért, tovább nem tudta magát türtőztetni, ott lesza-
 kított egy *ezüstrózsát*, betűzte a gomblyukába. Abban a pillanatban *ezüstgyíkká*
 változott, s azonmód besiklott a kövek közé.”
62. (90. o.) „Át az *ezüstréten* is. De mikor az *aranyrétre* ért, ott már ő is alig tudta
 magát türtőztetni.”
 „Ment hát, ment, s egyszerre csak hova jutott az *aranymezőről*?”
63. (91. o.) „Az üveg mellett *aranytáblácska*, az *aranytáblácskán* írás, hogy ez az ital a
 tündérek itala, aki ezt kiissza, az soha többet meg nem szomjazik.”
 „A tálcaska mellett *rubintáblácska*, a *rubintáblácskán* írás, hogy ez a kenőcs a
 tündérek kenőcse, aki evvel bekeni a testét, az ezer ember erejét kapja.”
 „Azon egy kard, a kard mellett *smaragdtáblácska*, a *smaragdtáblácskán* írás, hogy
 ez a tündérek kardja, aki az oldalára csatolja, az ne féljen semmiféle ellenség-
 től, mert ez a kard legyőzhetetlen.”
 „A korsó mellett *gyémánttáblácska*, a *gyémánttáblácskán* írás, hogy aki evvel a
 szemét bekeni – az mindent lát, le a mélységbe, a föld gyomrába, mert ez a lát-
 hatóság olaja, a tündérek használatára.”

64. (92. o.) „Ez olyan ország volt, hogy a fákon levelek helyett húszkoronás kőrönci *aranyok* csillogtak.”
 „Néz föl a fiú a fára, hát a feje fölött egy kinyúló ágon egy *aranytarajú* kakas ül.”
 „Ej, ej, *aranytarajú* kakas neked is valami nagy bánat nyomhatja a szívedet, hogy ilyen szomorúan kukorékolysz.
 Megszólal erre az *aranytarajú* kakas:”
 „De csak szólj bátran, *aranytarajú* kakas – válaszol Almafi –, nem bántalak!”
65. (93. o.) „Az *aranytarajt* azért adta, hogy mégis különbség legyen köztem és a rendes kakasok közt.”
 „Az *aranytarajú* kakas azt mondta:”
 „Ezt azonban az *aranytarajú* kakasnak nem árulta el.”
 „Van egy beszélő hegy – mondta az *aranytarajú* kakas –, abban a hegyben van egy márványtábla: aki azt megláthatná, és elolvashatná, hogy mi van arra fölírva, az megnyithatná annak a hegynek a torkát, mert az a torok emberi hangon beszél.”
 „Úgy is lett, az *aranytaraj*szállt, szállt a fiú előtt vagy három méterrel, vezette.”
66. (94. o.) „Az *aranytaraj* megállt egy hegy felett.”
67. (95. o.) „Akkor odaértek abba az erdőbe, ahol az *aranytarajú* kakas élt.”
 „Gyere le a fáról, *aranytarajú* kakas!
 Leröpül a fáról az *aranytarajú* kakas, s kérdi a fiútól:”
 „Az *aranytarajú* kakas elszomorodott, lehajtotta fejét.”
68. (98. o.) „Meg is érkezett a fogat, négy rénszarvas húzott egy *aranyhintót*, beleültek mind a hárman, és a tündérlakhoz utaztak.”
69. (100. o.) „Egyszerre úgy érezte, hogy izmai szinte *vasból* vannak, mert hiszen eddig is ezer ember ereje volt benne.”
 „Volt egy métermázsás *vasgolyó*.”
 „Amelyikünk ezzel a *vasgolyóval* keresztül tudja törni a falat, az lesz a győztes.”
70. (105. o.) „Mentek az ökörrrel, sokáig repültek, és elértek nagy idő múlva egy szép *rézerdőhöz*.”
 „A fiú megkívánta a szép *rézvirágokat*, mondta az ökörnek, hogy leszakít egyet és a kalapja mellé tűzi.”
 „Mikor kiértek a *rézerdőből*, előállott egy nagy farkas.”
 „Miért bántottátok az én *rézerdőmet*?”
 „Mentek, mendegéltek, sokáig mentek, míg végre elértek egy szép *ezüsterdőbe*. Az erdő nagyon szép volt, *ezüstlombbal*, virágokkal volt teljes.”
 „De addig rimánkodott a fiú, míg végül az ökör megengedte, hogy szakaszson egy *ezüstvirágot* az erdőből.”
71. (106. o.) „Valamit hallottam, bántottátok az *ezüsterdőm*!”
 „Mentek, mendegéltek tovább, nemsokára elértek egy tiszta *aranyerdőt*. Az erdő szép *aranyvirággal* volt tele. A fiú rimánkodni kezdett, hogy ő mégiscsak szakít egy *aranyvirágot*.”

- „Miért bántottátok az *aranyerdőt*?”
72. (118. o.) „A vízben hét gyönyörű szép *aranykacsa* úszkált, a parton meg egy inget lobogtatott a szél.”
„Lehajlik, felveszi az inget, már a tarisznyába akarja gyömöszölni, mikor a hét *aranykacsa* közül egyik tündérszép lánnyá változik, s azt mondja a királyfi-nak:”
„A lány felöltözött, lehúzott az ujjáról egy *aranygyűrűt*, odaadta a királyfi-nak.”
73. (120. o.) „No, ha ebből holnap reggelre *ezüstsarkantyút* nem csinálsz, vége az életednek!”
„Káposztalé meg *ezüstsarkantyút*!”
74. (121. o.) „A káposztaléből olyan *ezüstsarkantyút* kanyarított, hogy akárki meg-nézhetne volna.”
„Másnap az ördögök királya majd hanyatt esett, mikor a gyönyörű *ezüstsar-kantyút* meglátta.”
„No, ha ebből holnap reggelig *rézfokost* nem csinálsz, előre megírhatod a testamentumodat.”
75. (122. o.) „Téged majd megütlek a pálcámmal, változol egy *aranygyűrűvé*, a szép pejlovam *aranyalmává*, én meg madár leszek, s megyünk.”
„A királyfiból *aranygyűrű*, a szép kis pejloból *aranyalma*, a lányból meg madár lett, a gyűrűt a szájába, az almát meg a lábába fogta, s ment, ment, mint a gon-dolat.”
76. (130. o.) *Aranyszóló* pintyőke
„Fiaim, ha ti a fiatalságnak meg a halálnak vizéből tudnátok nekem hozni, s megkerítenétek az *aranyszóló* pintyőkét, megfelezném veletek a birodalmat.”
77. (131. o.) „Elmondta a királyfi töviről hegyire, hogy ő a fiatalságnak meg a halál-nak a vizéből akar hozni, s megszerezné az *aranyszóló* pintyőkét is, ha lehet, mert az apja úgy kívánja.”
„Annak a közepén találsz egy *aranyvárat*, egy ablaka mindig nyitva van.”
78. (132. o.) „Mindjárt ott találd Tündérszép Ilonát, de meg ne csókold valahogy, mert akkor véged, hanem szakítsd ki egy hajszálat, ezzel kösd be az *aranyszóló* pintyőke száját, ott találd mindjárt Tündérszép Ilona mellett a kalitkában.”
„Nemsokára el is ért az erdő közepébe, az *aranyvárhoz*.”
„Annál szebbet még tán pingálni sem lehetne, mellette egy kalitkában egy *aranyszóló* pintyőke.”
„Kihúzott a Tündérszép Ilona fejéből egy *aranyhajszálat*, bekötötte az *arany-szóló* pintyőke száját.”
„Ahogy az erdőből kiértek, mindjárt nyomában voltak újra az *aranyszóló* pintyőkének.”
79. (133. o.) „A tündéreknek át kellett gyalogolniuk rajta, ha az *aranyszóló* pintyőkét még egyszer látni akarták.”
„Most már jó volna minden, megvan az *aranyszóló* pintyőke is, a fiatalságnak meg a halálnak vize is, de ezzel nem lett vége a bajnak.”

„Mikor meglátták, hogy ott a két korszó az öccsük nyakában, a kezében meg a kalitka az *aranyzó* pinyökével, kapták magukat, elvették tőle.”

„Egyszer, ahogy felbrednek, látják, hogy éjszaka a palota előtt támadt egy *aranyhíd*, szép, gyönyörű *aranyhíd*, a közepén áll Tündérszép Ilona, s azt kiabálja:”

80. (134. o.) „Grácia fejmemnek, engedd meg, hogy az *aranyhídhöz* mehessek, hátha én meg tudnák menteni a háborútól.”

„Hát az *aranyzó* pinyökével mi történt?

A fejedből kivettem egy *aranyzálat*, avval kötöttem be a száját, s úgy hoztam el kalitkástól együtt.”

„A te váradból hoztam én a fiatalság meg a halál vizét, meg az *aranyzó* kis pinyökét.”

81. (138. o.) „Ahogy odaér, hát a tűz mellett két gyönyörű vitéz heverészett, *arany- s ezüstmentében*.”

82. (150. o.) „Odaadom én, három véka *aranyért!*”

„Jól van, megadom a három véka *aranyat* – mondta az ember –, ráadásul ezt a ládát is odaadom!”

„Reggel, ahogy fölkeltek, kimérte a gazda a három véka *aranyat*.”

„Adok inkább én is három véka *aranyat!*”

„Ott a katonát kieresztette a ládából, az meg kimérte neki a három véka *aranyat*. Ezután kis Kolozs hazafelé fordította a kocsirudat, és szépen hazakocogott a hat véka *aranyat*.”

„Eladta a lóbört, egy kocsi *aranyat* hozott.”

„Megmérték együtt az *aranyat*, tizenkét felöntő!”

83. (151. o.) „Darabja hat véka *arany!*

Azt meg, persze, huszonnégy véka *aranyat* nem kapott a négy lóbörért.”

„A kocsmáros nagyon megrémült, könyörögni kezdett rögtön kis Kolozsnak, hogy ne mondja el senkinek a tettet, ad inkább neki három véka *aranyat!*”

84. (152. o.) „A kocsmáros ezután rögtön kimérte a három véka *aranyat*. Kis Kolozs fordította vissza a kocsirudat, az *aranyat* szépen hazavitte.”

„Eladott egy öregasszonyt a másik városban, hozott sok *aranyat*, azt akarjuk megmérni.”

„Együtt mérték meg az *aranyat*, hat felöntő lett.”

„Hol vetted azt az *aranyat?*”

85. (155. o.) A muzsikáló *ezüstkecske*

„Építettett az olyan palotát, hogy még a fala is *alabástromból* volt.”

„A hold meg ahogy rásütött a házra, csak úgy ragyogtatta az *alabástromfalakat*.”

86. (156. o.) „És amiért arra panaszkodott, hogy neki semmi pénze nincsen, adott neki oda temérdek pénzt, *aranyat* meg *ezüstöt*.”

„Lyukat fűrt a kőkerítés falán, s beszólt a katonának, hogy adjon neki a pénzből, az *aranyból* meg az *ezüstből*, ő majd visz érte neki mindennap ételt.”

„Az *aranymíves* meg otthon – mert nagyon ügyes ember volt – a sok *aranyból* s *ezüstből* egy kecskét csinált.”

87. (159. o.) A szegény lányról, aki *aranyvirágot* lépik
88. (161. o.) „Öregapó, vigye el ezt a két szál virágot a városba; adnak a két szál virágért három- négy szekér *aranyat*. De kend ne adja azért a három-négy szekér *aranyért*, hanem mondja azt, hogy: A báránycám az erdőben járt, s bal szemét kiütötte; aki neki bal szemet ad, annak adom a virágot.”
 „Amint megyen a városba, ígérnek a két szép szál virágért négy-öt szekér *aranyat*.”
 „Kimegy a királykisasszony, s ígér öt-hat szekér *aranyat* a két szál virágért, de az öregember nem akarja adni.”
89. (163. o.) „Ígérnek érte tíz szekér *aranyat*, tizenegyet, de oda ne adja, hanem mondja azt, hogy a báránycája az erdőben járt, s a jobb szemét kiütötte, s aki neki jobb szemet ad, annak adja a virágot.
 No hát ígértek tizenegy-tizenkét szekér *aranyat* azért a két szál virágért a városban, de az öregember nem akarta adni, csak azt mondta, hogy a báránycája az erdőben járt, s a jobb szemét kiütötte, s aki neki jobb szemet ad, annak adja a két szál virágot.”
 „Akkor elővett egy fésűt, s azokat az edényeket, amelyeket behordtak a ház közepére, mind telefésülte *arannyal*.”
90. (165. o.) „Volt a királynak egy almafája, amelyen *aranyalmák* termettek.”
 „Egyszer azonban a király, amikor szokása szerint korán reggel kiment sétálgatni gyönyörű kertjébe, az *aranyalmák*nak csak a hült helyét lelta.”
 „Összehívta a király erre az egész udvart, s kihirdette, hogy ha olyan ember találkozik, aki az *aranyalmákat* megőrzi, fele vagyont neki adja.”
 „Legelőször is dohánnal jól megtömött *aranyzelencét* dugott a zsebébe, így ült le az almafa alá.”
 „De midőn rátekintett, hát látja, hogy karja közt gyönyörű szép lány fekszik, *arany* fűrtjei eltakarják szép fehér vállát.”
 „Mulatságból minden este iderepültünk, hogy az *aranyalmákat* leszedjük”
 „Másnap az egész udvar nagycsodálkozására az *aranyalmák* mind megvoltak.”
 „Gyönyörűes *aranyhajú* lánnyal láttam az almafa alatt ülni; holló képében jött az almafára, úgy lett belőle *aranyhajú* lány.”
91. (167. o.) „Ekkor előcsúszott a Vénbanya, és egy *aranyfűrtöt* levágott Tündérszép Ilona hajából, aztán lassan elment.”
 „Másnap reggel a Vénbanya megmutatta az *aranyfűrtöt* a királynak.”
92. (170. o.) „Azonnal egy *kristálytisza* palota előtt termett.”
93. (186. o.) „Inkább adunk *aranyat*, *ezüstöt*, amennyit csak elbírsz!”
 „Nem kell nekem sem az *aranyatok*, sem az *ezüstötök*.”
94. (222. o.) „Rozsdás, de szép pirosszemű gyűrű volt!”
95. (224. o.) „Gyönyörű szép *aranyszőlő* lógott, a szőlőtőkéken is szép, *aranyos* kis madárkák fütyörésztek.”
 „Ha meg tudja csinálni, hogy másnap reggelre a palotája előtt *aranytó* legyen, és abban *aranyhalacskákat* úszkáljanak, akkor nekiadja a legfiatalabb lányát.”
96. (245. o.) „Ott egy *rézforrásnál* megállnak.”

97. (258. o.) Fanyűvő, *Vasgyúró*, Hegyhengergető
 „Hát hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, az Óperenciás-tengeren is túl, az *üveg*hegyek mellett, volt egy szegény embernek egy kis háza.”
98. (261. o.) „Találkoztak még egy erős emberrel: egy nagy hegyóriás tövében úgy gyúrt egy óriási nagy rakás *vasat*, mint az asszonyok a tésztát.”
99. (262. o.) „Tele vannak a szekerek *vassal*, de mind elsüllyednek a sárban úgy, hogy ki se látszanak belőle.”
100. (272. o.) „Azzal fogta Fanyűvő a *vasnyelű* baltát, s beleült a kosárba.”
101. (274. o.) „Volt az oldalán egy *rézvessző*. Fanyűvő koma fogta a *rézvesszőt*, rácsapott a *rézvára* vele. A várból rögtön egy *rézalma* lett.”
102. (276. o.) „Nézd, itt van balra egy *arany*sárga hegy.”
 „Elindult Fanyűvő az *aranyhegy* felé.”
103. (310. o.) „Elkezd sírni keservesen, hogy ad ő nekik háromszáz *aranyat*, csak ne oltsák ki az életét.”
 „Ígért nekik most már hatszáz *aranyat*, csak ne oltsák ki az életét.”
104. (311. o.) „Azt hazudta, hogy ő különb a királynál is, mert el tudja hozni az *aranyborjút* az *aranykőtéllel* a nyakán, s ha nem hozná el, beleegyeznek, hogy akasszák fel az első fára!”
 „Hozd el az *aranyborjút*, mert másképp hurokba kerül a fejed.
 Megbúsulta magát erősen a királyfi, de mit volt mit tenni, elindult országvilággá, az *aranyborjú* után.”
105. (312. o.) „Hol lel ő *aranyborjút*?”
 „A palota kapujában meg fogja találni az *aranyborjút* az *aranykőtéllel*.”
 „A fiú meg is találta az *aranyborjút* az *aranykőtéllel*. Szépen eloldotta, s már fordult is vissza, vezette az *aranyborjút* az *aranykőtél*nél fogva, a király udvarába.”
 „Azzal állt elő, hogy az még semmi, hogy ő elhozta az *aranyborjút*, mert ő elhozná a borjúhoz az anyját is, az *aranytehenet*.”
 „Hívatja megint a királyfit az öreg király, s ráparancsol, hogy azonnal induljon, s hozza el az *aranyborjúna*k az anyját is, az *aranytehenet*.”
106. (313. o.) „Csak ráállasz arra az útra, s találod az *aranytehenet*, odakötte ugyanott, ahol az *aranyborjút* találtad, a palota kapujában.
 A királyfi így most is megszerezte, s most is elvitte az *aranytehenet* is a királyhoz.”
 „Azt mondta, hogy elhozza az *aranybikát* is!”
107. (314. o.) „Hívatja megint a király a királyfit, s erősen ráparancsol, hogy forduljon vissza, és azonnal hozza el az *aranybikát* is.”
 „Hazaérve az *aranybikát* megkötötte a palota kapujához, ő maga meg egyenest felment a palota nagy termébe.”
108. (320. o.) „Az egyik volt az *aranyruhás* lány, a másik az *ezüstruhás* lány, a harmadik az *ólomszínű* ruhás lány. Az *aranyruhás* Zoltánnak tetszett meg nagyon, az *ezüstruhás* Árpádnak, az *ólomszínű* ruhás pedig Gyözőnek.”

109. (321. o.) „Csöppents három csöpp vért a vízbe, és mondd, hogy: nyíljon meg előttem az út az *aranylányhoz*. Az út majd megnyílik; *aranylépcső* visz fel. De mikor felérsz, lesz ott egy *aranyajtó* meg egy faajtó.”
 „Találsz ott egy *aranyüveget*. Azt az *aranyüveget* hozd ki. Aztán menj be az *aranyajtón*. Az *aranyüvegből* azt a tündérlányt locsold le, és akkor tiéd lesz a tündéri hatalom.”
 „Nyíljon meg előttem az út az *aranylányhoz!*”
 „Nyíljon meg előttem az út az *aranylányhoz!*”
 „De a faajtót bizony nem vette figyelembe, hanem egyenesen bement az *aranyajtón*.
 „Amikor bement, a tündérlány ott ült a királyi széken, *aranytrónuson* és azt mondja.”
110. (322. o.) „A bükkfához lesz támasztva egy *ezüstpálca*.”
 „Találsz majd ott egy *ezüstkunyhót* és egy *ezüst orgonabokrot*. Az *ezüst orgonabokron* egy *ezüstkálitkában* egy *ezüstmadár* énekel. Először az *ezüstmadarat* vedd ki, úgy menj be az *ezüstajtón*. Ott lesz az *ezüstlány*, ül a királyi széken. De tépj ki először is az *ezüstmadár*ból egy tollat.”
 „Ahogy ment lefelé, észrevette ő is mindjárt az *ezüstkunyhót*, de az *ezüst orgonabokrot* ő is figyelmen kívül hagyta. Bement az *ezüstkunyhóba*, látta, hogy ott van a tündérlány.”
 „Az pedig megérintette az *ezüstpálcájával*, és *ezüstoszloppá* változtatta.”
111. (323. o.) „Lesz ott egy *acélkunyhó* és egy szalmakunyhó.”
 „Lesz ott egy *acélkard*. Vedd magadhoz, és azzal menj be az *acélajtón*, és a tündérlány kezéből vágd ki a kardot.”
112. (324. o.) „Észrevette mindjárt a szalmakunyhót és az *acélkunyhót*. De először a szalmakunyhóba ment be. Kihozta az *acélkardot*. Akkor bement az *acélkunyhóba*.”
 „Nyíljon meg előttem az út az *aranylányhoz!*
 Az út megnyílt, Győző felment az *aranylépcsőn*, és bement az *aranyajtón*.”
 „De látta azt is, hogy ott az *aranyoszloppá* vált bátyja.”
 „Mindjárt letöröm az *aranyüved* nyakát, ha vissza nem adod a bátyám emberi alakját!
 Ekkor az *aranylány* megérintette *aranypálcájával* Zoltánt, s azonnal visszaváltozott emberré. Győző lelocsolta az *aranyüvegből* a tündérlányt.”
 „Az *aranyüveget* Győző átadta a bátyjának, Zoltánnak, ajándékba.”
 „Megtalálták az *ezüstpálcát*.”
 „Mindjárt észrevette az *ezüstkunyhót* meg az *ezüst orgonabokrot*.”
113. (325. o.) „Az *ezüstkálitkában* egy *ezüstmadár* énekelt.”
 „Kivette az *ezüstmadarat* a kalitkából, azzal bement az *ezüstajtón*. Látta, hogy a tündérlány ott ül a királyi széken, bátyja pedig előtte térden állva, *ezüstoszloppá* változtatottan.”

„Mindjárt kitekerem az *ezüstmadaradnak* a nyakát, ha vissza nem adod a bátyám emberi alakját.”

„Győző pedig kitépett az *ezüstmadár* szárnyából egy tollat, és rádobta a tündérlányra.”

„Az *ezüstmadarat* Győző átadta Árpádnak ajándékba.”

„Igaz, hogy Zoltán és Árpád hozták az *aranyat* és az *ezüstöt*, ami a legdrágább kincs a világon, Győző pedig a *vasat*. De viszont a *vassal* műveljük a földet, és azzal védjük a hazát.”

114. (360. o.) „De mikor mind meg volt fejve, a tej úgy forrt a kádban, mint a forró folyó *vas!*”

115. (428. o.) „Akkor maga mellé ültette a juhászt, és elhajtattott az ezüsterdőbe.”

„Látod ezt az *ezüsterdőt?*”

„Elértek az *aranyvár*hoz.”

„Látod ezt az *aranyvárat?* Ezt is neked adom, az *ezüsterdőt* is, csak mondd azt nekem: adj isten egészségére.”

„Odább hajtattott a *gyémánttóig?*”

„Látod ezt a *gyémánttavat?* Még azt is neked adom, *ezüsterdőt*, *aranyvárat*, *gyémánttavat*, mind-mind neked adom, csak azt mondd nekem, adj isten egészségére.”

116. (441. o.) „Egyszer csak látta, hogy *aranykarika?*”

„Mikor az *aranykarikát* átadta a királynak, azt kérdezte tőle:

Honnan való ez az *aranykarika?*”

„A király elfogadta az *aranykarikát*, de megparancsolta, hogy adjanak a szegény embernek *ezüstöt* meg papírpénzt, amennyit csak elbír.”

117. (473. o.) „És adok neked egy olyan darab *acélt*, ha kardot fogsz csinálni, s azt beleteszed – ne félj, nem töri el többé az édesapád!”

118. (474. o.) „Most már még a *vashegyen* is keresztüllátok!”

„Na, kedves Bíró János – mondja a kis nyúl –, amiért ezt megtetted velem, nesze, itt van ez a kis darabka *acél?*”

„Ezt a kis darabka *acélt* tedd bele a kardba.”

119. (477. o.) „A sárkány véréből kiugrott egy *rézgyűrű* meg egy *rézkulcs?*”

120. (481. o.) „Kipattan belőle egy *aranykulcs* és egy *aranygyűrű?*”

„Látja János, hogy van ott egy rettenetes nagy *vasajtó*. Fölnyitja a *vasajtót*, és van ott egy óriási nagy létra lefelé.”

„Hát a *rézkulccsal* kinyílt az ajtó.”

121. (506. o.) „Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, az Óperenciás-tengeren innen volt, az *üveghegyen* meg túl volt, volt a világon egy szegény ember.”

122. (540. o.) „Tiszta *gyémántból* van, oda kell mennünk.”

123. (541. o.) „Már egész közel jártak a *gyémántpalotához*, a táltos ugrott vagy kettőt, és ott voltak a kapuban.”

124. (552. o.) „De abból a tündérlányból, az igaziból, akit a boszorkányné bevetett a kútba, lett egy szép aranyhal. De hagyjuk most még azt az aranyhalat a kútban.”
125. (553. o.) „Mert én kijártam a kúthoz, és egy szép *aranyhalat* láttam a vízben.”
 „Mondjad a királyfinak, addig nem fogsz meggyógyulni, amíg azt az *aranyhalat*, amely abban a kútban van, ő ki nem fogatja.”
 „Kifogatta az *aranyhalat*, megfőzték; a boszorkányné lánya evett belőle, és íme, meggyógyult.”
 „Ahogy a földben az kifakadott, lett egy szép *aranyalma*fa.”

Építőkö:

126. (155. o.) „Építettet az olyan palotát, hogy még a fala is *alabástromból* volt.”
 „Éjjel-nappal egy katonával őriztette, hogy a *palota szép fehér falát* valaki be ne találja piszkolni.”
 „A hold meg ahogy rásütött a házra, csak úgy ragyogtatta az *alabástromfalakat*.”

TARTALOM

A kis gömböc	5. o. – 6. o.
Kacor király	7. o. – 10. o.
A kakas és a pipe	11. o. – 12. o.
A kiskondás	13. o. – 17. o.
Együgyű Misó	18. o. – 23. o.
Az állatok nyelvén tudó juhász	24. o. – 26. o.
Fábólfaragott Péter	27. o. – 31. o.
A diákot erővel királlyá teszik	32. o. – 35. o.
Virág Péter	36. o. – 43. o.
Ribike	44. o. – 49. o.
Az együgyű csizmadia mint csodadoktor	50. o. – 56. o.
Az égigérő fa	57. o. – 82. o.
Nyakigláb, Csupaháj meg Málészáj	83. o. – 86. o.
A repülő kastély	87. o. – 102. o.
A táltos ökör	103. o. – 108. o.
Ilók és Mihók	109. o. – 113. o.
A róka és a farkas a lakodalomban	114. o. – 116. o.
A zöldszakállú király	117. o. – 122. o.
Erős János	123. o. – 129. o.
Aranyszóló pinyőke	130. o. – 134. o.
A malacon nyert királylány	135. o. – 141. o.
A legerősebb állat	142. o. – 145. o.
Kis Kolozs meg nagy Kolozs	146. o. – 154. o.
A muzsikáló ezüstkecske	155. o. – 158. o.
A szegény lányról, aki aranyvirágot lépik	159. o. – 164. o.
Tündérszép Ilona és Árgyélus	165. o. – 171. o.

A loncsos medve	172. o. – 175. o.
Jávorfából furulyácska	176. o. – 181. o.
A bőgős fia meg az ördögök	182. o. – 192. o.
A farkas mulatni megy, azután szállni tanul	193. o. – 198. o.
Csinosomdrága	199. o. – 207. o.
A titkolódzó kisfiú és az ő kis kardja	208. o. – 218. o.
A kígyókirály gyűrűje	219. o. – 228. o.
A hiú király	229. o. – 231. o.
Rózsa vitéz	232. o. – 236. o.
Bendebukk	237. o. – 247. o.
A rest macska	248. o. – 250. o.
A becsületes tolvaj Marci	251. o. – 255. o.
A számárrá változott barát	256. o. – 257. o.
Fanyűvő, Vasgyűrű, Hegyhengergető	258. o. – 284. o.
A palóc meg az egri nagytemplom	285. o. – 286. o.
Három kívánság	287. o. – 288. o.
Rózsa és Ibolya	289. o. – 294. o.
Az igazmondó góbé még igazabb kalandjai	295. o. – 299. o.
A házasodni indult királyfiú	300. o. – 307. o.
A virágfejű ember	308. o. – 314. o.
Az öreg halász és nagyravágyó felesége	315. o. – 318. o.
Győző	319. o. – 325. o.
A három vándorló	326. o. – 328. o.
A halkisasszony	329. o. – 335. o.
A buták versenye	336. o. – 340. o.
Mese Bruncik királyfiról	341. o. – 360. o.
A libapásztorból lett királyné	361. o. – 365. o.
Mátyás király meg az öreg ember	367. o. – 368. o.
Mátyás király meg az igazmondó juhász	369. o. – 371. o.
Mátyás király és a székely ember lánya	372. o. – 376. o.
Ludas Matyi	377. o. – 382. o.
A koporsóba tett fiú	383. o. – 396. o.
Térdszéli Katica	397. o. – 400. o.
A róka, a medve és a szegény ember	401. o. – 403. o.
Az ördög kilenc kérdése	404. o. – 410. o.
A kecskepásztor fia	411. o. – 414. o.
Ej Haj	415. o. – 424. o.
Adj isten egészségére!	425. o. – 429. o.
Kilenc	430. o. – 440. o.
Így jár, aki irigy	441. o. – 443. o.
Vitéz János és Hollóferynyigés	444. o. – 467. o.
A két lány meg a vasorrú banya	468. o. – 470. o.
Bíró János	471. o. – 489. o.
A rátóti csikótojás	490. o. – 492. o.
Gyöngyharmat János	493. o. – 504. o.

Nap, Hold, Szél	505. o.
Három aranyszörű bakkecske	506. o. – 525. o.
A hét holló	526. o. – 531. o.
A szélkötő Kalamona	532. o. – 548. o.
A háromágú tölgyfa tündére	549. o. – 554. o.

A KIRÁLY MEG A PACSIRTA – GRÚZ NÉPMESÉK

ÁLTALÁNOS FÖLDTAN

A Föld belső szerkezete:

127. (120. o.) „Gurult, gurult a fej, legurult *egy gödörbe...*”

Leereszkedett elsőnek Földevő, de *még a közepéig se jutott*, kiabálni kezdett:

- *Megsülők! Megsülők!* Húzzatok fel!

Felhúzták.

Leeresztették most Nagyfutót, vele is úgy jártak. Százdarabon volt a sor...

Leeresztették. *Kiabálni kezdett: Megsülők! Megsülők!* – meg se hallották ezek, engedték lefelé. *Leért Százdarab a gödör fenekére...*

- Jól van! – mondta a leány. – De tudd meg, ahogy engem felhúznak pajtásaid, elzárják a *gödört*, itthagynak téged. Akkor *meglátsz három forrást: feketét, kéket, fehérret*. A fehéren kívül egyikből se igyál, mert meghalsz különben.

Úgy is lett. Ahogy felhúzták a legkisebb leányt, elzárták a *gödört*, otthagyták Százdarabot. *Megszomjazott nagyon Százdarab*, annyira, hogy nem tudott már várni tovább, alighogy *meglátta a fekete forrást, ivott belőle és abban a szempillantásban lezuhant a föld alatti királyságba.*”

Közzettan:

128. (15. o.) „Sokáig tűrte a nap a sértést, de végül megharagudott, rápillantott a királyfira és *kővé* változtatta.”

129. (16. o.) „Egyszer, amint a folyó partján játszott, elhajtott egy *követ*, összetörte vele az öregasszony edényét.”

130. (17. o.) „Látod ezt a *követ*?”

131. (18. o.) „A nap *kővé* változtatta az apámat, meg akarom tudni, hogy mi segítene rajta.”

132. (19. o.) „Tűrtem én, tűrtem, megölni sajnáltam, csak *kővé* változtattam.”

133. (27. o.) „A mezőn keresztút, keresztúton *kő*, a *kövön* felírás: erre indulsz, visszatérsz, arra indulsz, visszatérsz; amarra mész, nem térsz vissza.”

„Odaért, hát látja, az egész csapat *kővé* vált.”

„Látja, a vörös csapat is *meg van kövülve*.”

„Azok is *megkövültek*.”

134. (30. o.) „Beszélj, hogy élednek fel azok a csapatok, amelyeket *kővé* változtattál?!”

- „Elért ahhoz a keresztúthoz, ahol a *kövek* voltak és leült pihenni.”
135. (40. o.) „A dev fölvelt egy *követ* és úgy megszorította, hogy kis patak kezdett csörgedezni belőle.”
„Én az összes *követ* porrá zúzom!”
136. (43. o.) „Fogta a királyné és egy nagy *kő* alá rejtette.”
„Született egy csúnya fiam, odatettem a *kő* alá.
Odaszaladt a királylány, felemelte a *követ*, kivette a gyermeket és látja, félig arany, félig ezüst.”
137. (64. o.) „Mind örültek, még a *kőfalak* is.
Ahogy ott énekelt, hirtelen megnyílik a meredek *kőfal* és a hegedős virágokkal borított utat lát maga előtt.”
138. (68. o.) „Három emberrel találkozik majd, az egyik sokat eszik, a másik sokat iszik, a harmadik *köveket* cipel a hátán.”
„Mentek, mendegéltek, hát látják, hogy egy ember a mező minden *kövét* a hátára rakja és még azt mondogatja.”
139. (73. o.) „Egyszer a királyfi a *kavicsos* parton üldögélt és a száraz iszapot locsolgatta.”
„A királyfi felkapott egy *követ*, odahajította, összetörte a leány korsóját.”
140. (83. o.) „De akkor már Hutkuncsula fogott egy nagy *követ*, elszaladt és felmászott egy nyárfára.”
„Látod ezt a *követ*?”
„Hol vegyek akkora *követ*?”
„A dev hanyatt feküdt a fa alatt, Hutkuncsula meg lehajította a nagy *követ*.”
141. (112. o.) „*Köveket* szedtek a fiúk, beledobták a patakba s így átmentek rajta.”
142. (130. o.) „Hát ez az ember deréktól lefelé *kő* volt.”
„Hogyne sírnék, testvér, nem látod, nem élek én már, félig *kő* vagyok!”
143. (131. o.) „Vigyázott nagyon a királyfi, megtanította a *kőember*.”
144. (136. o.) „Leült Alekszander a ház mellett egy *kőre*.”
145. (139. o.) „Bementek a barlangba, a sarokban valami egy egész *sziklával* volt elzárva.”
„El tudod-e mozdítani ezt a *sziklát*, genacvale?”
Megragadta Alekszander a *sziklát*, félrehajította.”
146. (143. o.) „Ott áll egy *kő*, rajta négy felírás:”
A *kő* alá odatette mindegyik a gyűrűjét, hogy aki előbb tér vissza, veszi a magáét és hazamegy.”
147. (144. o.) „Olyan pusztaság volt ez, senki se élt benne, növény nem nőtt rajta, vetni se lehetett bele semmit, csak kóró és *kő* termett meg.”
148. (148. o.) „Visszament a keresztúthoz, felemelte a *követ* és látja, a középső testvér gyűrűje nincs ott, az már biztosan hazament.”

Vulkanológia:

149. (31. o.) „Fölnevetett a szomorú király, úgy nevetett, hogy a föld remegett belé, az ég megnyílt és arany meg ezüst eső esett belőle.”

150. (49. o.) „A királyfi pedig hiába kereste feleségét, sehol se találta. Vagy az ég nyelte el, vagy a föld.”
151. (50. o.) „Gyerünk, elvezetlek téged a szépséges leányhoz és mondok olyan mesét, hogy tőlük *nemcsak az üstben forr fel a víz, hanem a kőveken is*, és a nap alatt párját nem lelő lányt megszerzem neked.”

ALKALMAZOTT FÖLDTAN

Ásványkincs:

152. (12. o.) „Odament közel, hát egy *kristálykastélyt* látott.”
153. (14. o.) „Elhatározta, megeszi az almákat, amiket a *kristálykastély* úrnője adott neki.”
154. (17. o.) „Az eke, a szíjak, a hámok és valamennyi szerszám mind *vasból* volt.”
155. (22. o.) „A bal uszonyodnál egy *gyémánt* akadt meg, vedd ki és újra látsz majd – mondta a lusta.
Ha már egyszer jót tettél, segíts még rajtam, vedd ki a *gyémántot*.”
„Hálából odaadta neki a *gyémántot*.”
„A lusta ázni kezdett, nagy üstöt talált tele *arannyal, ezüsttel*.”
156. (23. o.) „Abban a nyájban van egy *arany* bárány, azt én kiragadom.”
„Elragadta a farkas az *arany* bárányt, a pásztorok utána vetették magukat – az egész nyáj ottmaradt Komblenak.”
157. (30. o.) „Menj, nyisd ki ezt és ezt a szobát, ott rengeteg *gyöngyöt* és *drágakövet* találsz.”
„Bement megint a királyfi, kinyitotta azt a szobát, amelyiket a dev mondott, rengeteg *gyöngyöt* és *drágakövet* szedett össze és elindult, hogy megkeresse testvéreit.”
158. (31. o.) „Fölnevetett a szomorú király, úgy nevetett, hogy a föld remegett belé, az ég megnyílt és *arany* meg *ezüst* eső esett belőle.”
159. (33. o.) „Amikor a király meghalt, a testvérek megosztottak az örökségen, de egy *gyémántkőves aranygyűrűt* hiába kerestek, sehol se találták.”
160. (43. o.) „Egyszer a királylány éppen gyökereket gyűjtögetett, s amíg odajárt, a királynénak fia született. Félig *arany*, félig *ezüst* fiú.”
„Odaszaladt a királyleány, felemelte a követ, kivette a gyermeket és látja, félig *arany*, félig *ezüst*.”
161. (50. o.) „A leánynak van két *arany* üstje, benne *arany* vízzel és *arany* vajjal. Ha valaki három ilyen mesét elmond, az *arany* üstben felforr az *arany* víz és az *arany* vaj, és a leány is férjhez megy ahhoz.”
„Három szót akar neked mondani, hogy *arany* katlanodban felforrjon az *arany* víz és vaj.”
162. (51. o.) „Fellobbantak a lángok az *arany* üst alatt.”
„Felforr a víz az *arany* üstben.”
„Az *arany* üstben felforr a vaj is.”

163. (52. o.) „Mikor meglátnak, rengeteg *igazgyöngyöt, aranyat, ezüstöt* kínálnak neked, de te ne vedd el; van egy régi kendőjük, ez a kendő a kívánó kendő – amit akarsz, azt kívánsz s az mindent megtesz.”
164. (53. o.) „Miért nem *ezüstöt, aranyat, meg igazgyöngyöt* hoztál?”
 „A kígyók megint sok *aranyat, ezüstöt, meg igazgyöngyöt* fognak kínálni, de ne fogadd el. Az ajtó mögött van egy lovuk, amikor prüszköl, egyik orrlyukából *arany* ömlik, a másiktól *ezüst*.”
 „A kígyók is jó szívvel fogadták, megmutatták neki az *aranyat, ezüstöt és igazgyöngyöt*.”
 „Ahányszor prüszkölt, egy zsák *arannyal, ezüsttel* telt meg.”
165. (54. o.) „A ló orrlyukaiból *arany, ezüst* sem hullott.”
 „A kígyók megint nagy örömmel fogadnak majd, kínálnak *igazgyöngyöt, aranyat, ezüstöt*, de most se fogadd el.”
 „A kígyók megint örömmel, hangos sziszegéssel vették körül, kitárták neki az *aranyat, ezüstöt, igazgyöngyöt*.”
166. (58. o.) „Aki visszahozza a lányomat, annyi *aranyat* kap, amennyit csak elbír!”
 „Jó – mondta a király – itt az *arany*, felét odaadom most, a másik felét, amikor megjössz.”
167. (64. o.) „Ezen és ezen a helyen, ilyen és ilyen kertben terem az élet *aranyalmája*.”
168. (65. o.) „Felkapta mind a kilenc fejét, letépte az élet *aranyalmáját* és odanyújtotta a hegedősnek.”
169. (75. o.) „Az uborkalány meg, ahogy a vízbe esett, *aranyhallá* változott.”
 „Végre nagy nehezen megfogatta a királyfi az *aranyhalat* s úgy vigyázta, mint a tulajdon szemevilágát.”
 „Megölték az *aranyhalat* és az arab asszony megparancsolta.”
 „Mégis, szerencsére, egy csontocska valahogy kikerült a kertbe és belőle olyan fa támadt, olyan *aranyos, ezüstös*, hogy az árnyékában a halott megelevenedett.”
170. (91. o.) „Csak azt mondd meg, hogy van-e a városotokban *aranyműves* mester?”
171. (96. o.) „Küldjete le *arany* trónust,
 Nincsen többé a királyfi!”
 „Elmondta-e ezeket a szavakat Anana, vagy nem, megnyílt az ég és *arany* trónus ereszkedett lefelé.”
172. (114. o.) „Felhúzta Százdaráb a *vasbocskort*, fogta a nyilat, elindult, hogy megkeresse a százfejű devet.”
173. (136. o.) „De az egész ház egyetlen darab *vasból* volt, bejárata meg sehol.”
174. (138. o.) „Hát a következőt kell tenned: látod ezt az oszlopot? *Aranyból* van az egész.”
175. (139. o.) „Mögötte *arany* kalitkában van Ali-Polad egész élete és ereje.”
 „Fogta az *arany* kalitkát, visszaültek a lovakra és visszamentek a házhoz.”
176. (143. o.) „Adott nekik a király lovat, *aranyat, drágakövet* és elengedte őket.”
177. (144. o.) „Bevezette a kunyhóba a királyfit, lovát kint megkötötte, átalvetőjét a *sok kincsel* bevitte.”

„Az *aranykastély* van ott a tengeren – mondta az anyóka.”

178. (145. o.) „Reggel *aranyat* vett magához, lovára ült és elindult.”

„Egyik szoba tele volt énekesmadarakkal, másokban papagájok voltak, úgy beszélgettek, mint az emberek. Harmadikban töméntelen *arany* és *drágakő*.”

179. (151. o.) „Megérkezett a királyfi meg a felesége az *aranypalotába*, összeszedtek minden kincset, nem felejtették el az öreganyókat sem, mind együtt elindultak a királyfi hazájába.”

180. (161. o.) „Elment egyszer vendégségbe a királyfi, Ja-Hatunnak meg ebben az időben *aranyhajú* gyermeke született.”

181. (162. o.) „Kileste az öreg az alkalmas időpontot, odalopózott Ja-Hatunhoz, elvágta a torkát, meg az *aranyhajú* gyermekét is, elvitte a folyóhoz őket és beledobta.”

„Ja-Hatun meg *aranyhallá* változott a vízben, úgy ragyogott, mint a nap, körben mindent megvilágított. Jött vissza a királyfi a vendégségből, odaért a hídhoz, látja ám, két *aranyhalacska* fürdik a vízben.”

„Csináltatott egy nagy medencét nekik és se éjjel, se nappal el nem mozdult onnét, mindig az *aranyhalat* nézegette.”

„Öljétek meg az *aranyhalat*, mert ha nem ehetem meg őket, meghalok.”

„Elkészítették az *aranyhalakat*, összegyűjtötték minden darabját, mégis egy száalka kikerült valahogy az udvarra.”

Építőkö:

182. (144. o.) „Látja ám, a tenger felett *csillogó-ragyogó* palota áll.”

TARTALOM

A medve, a farkas és a róka	5. o.
Naszia	6. o. – 7. o.
A paraszt, a medve és a róka	8. o. – 10. o.
A föld visszaveszi ami az övé	11. o. – 14. o.
A megkövült fiú	15. o. – 19. o.
A naplopó	20. o. – 22. o.
Komble	23. o. – 25. o.
Mese a szomorú királyról	26. o. – 32. o.
A három királyfi	33. o. – 36. o.
A király és az ördögök	37. o. – 38. o.
Nacarkecia	39. o. – 41. o.
Mazarbij király	42. o. – 47. o.
A vadász	48. o. – 51. o.
A kígyófiú	52. o. – 54. o.
A róka-bíró és a király fia	55. o. – 63. o.
A hegedős	64. o. – 65. o.
Kilenc testvér	66. o. – 70. o.
A három hazug kopasz	71. o. – 72. o.
Az uborkalány	73. o. – 78. o.

Hutkuncsula	79. o. – 83. o.
Dzsejran királykisasszony	84. o. – 93. o.
Anana	94. o. – 96. o.
Cikara	97. o. -102. o.
Tuskófi	103. o. – 106. o.
Arról, hogy a királyfi nem kapott feleséget, amíg mesterséget nem tanult	107. o. – 109. o.
Mese a százfejű devről	110. o. -123. o.
Guluzár	124. o. – 141. o.
A csodálatos ing	142. o. – 151. o.
A király meg a pacsirta	152. o. – 154. o.
A király meg a borbélylegény	155. o. – 156. o.
Ja-Hatun	157. o. – 163. o.

GONAQUADATE, A VÍZISZÖRNY – ÉSZAK-AMERIKAI INDIÁN MESÉK, MONDÁK ÉS MÍTOSZOK

ÁLTALÁNOS FÖLDTAN

A Föld belső szerkezete:

- 183. (95. o.)** „Így szólt a földhöz, mondván:
- Akárki rejtőzködik is a föld alatt, kihúzom onnan, és a felszínre hozom. Akárhányan vannak is, mind felhozom, ha akarom, és itt játszom velük a földön, mert a föld az enyém. Azt beszélük az indiánok, hogy négyféle mélység van egymás alatt. A legmélyebb nem olyan, mint az, amelyben mi élünk; ott örökös a sötétség. Egy mánidó él ott, aki a föld alatti birodalom ura. Mind a négy föld alatti mélységnek ő parancsol.”
- 184. (96. o.)** „Akárki lakik is odafönt, akárhány mánidó, megragadom valamennyit, és lerántom ide, a földre.”
„A legfőbb magasság mánidója ugyanolyan hatalmas, mint a föld alatti birodalomé.”
„Mi emberek, a négy föld alatti mélység és a négy mennybéli magasság között élünk.”
- 185. (114. o.)** „A föld alatt felejtett ifjú segítségért kiáltozott, de végül is belefáradt. Elindult hát a sötétben. Nem jutott messzire, amikor egy öregasszonnyal találkozott.”
- 186. (115. o.)** „Fölfedte előttük kilétét, hiszen annyira megváltozott odalent az alsó világban, hogy enélkül rá sem ismertek volna.”
- 187. (136. o.)** „Biztosan valahová a föld belsejébe rejtőztek, vagy talán a sziklák alá.”

Kőzetten:

- 188. (14. o.)** „Mikor eljött a nyár, nagy kövekkel félkör alakban elrekesztett egy kis öblöt. Dagály után a halak bennrekedtek a kövek között. Így aztán annyi halat fogott, hogy bőven elláthatta családját.”

189. (32. o.) „Nem volt nála egyéb, mint egy kis dohány, vörös festék és néhány parittyába való *ķavics*.”
 „Megköszönte az ember a jó tanácsot, és hálából megajándékozta a másikat egy kis dohánnyal, vörös festékekkel és parittyába való *ķavicsokkal*.”
190. (33. o.) „Az ember vörös festéket és *parittyakőveket* is adott neki.”
 „Meghallotta a fiú apja, hogy nyomukban vannak, és akkor dohányt, vörös festéket és néhány *parittyakövet* dobott a háta mögé. A festék vörös volt, a *ķavicsok pedig kékék*.”
 „Némelyek a *ķavicsokat* szedték össze, mások a festéket, és azt az arcukra kenték.”
191. (92. o.) „Látta, hogy mindkettő tiszta, egyetlen szem *iszap* sincs rajta.”
192. (95. o.) „Így szólt a *földlőhöz*, mondván: - Akárki rejtőzködik is a *föld* alatt, kihúzom onnan, és a felszínre hozom. Akárhányan vannak is, mind felhozom, ha akarom, és itt játszom velük a *földön*, mert a *föld* az enyém.”
193. (100. o.) „Ez a Nekajiwegizik Wenebojo testvérbátyja volt, és valahol a *föld* alatt bujdokolt.”
194. (110. o.) „Végül azonban letette fekete *ķőpipáját*, és így szólt Bátor Vidrához:”
 „És vedd ezt a nyércbőrt is, és a dohányzacskót is; és legyen a tiéd ez a fekete *ķőpipa*, és vele az én természetfölötti hatalmam.”
195. (111. o.) „Azután elővette nyércbőr dohányzacskóját, megtömte a Hideg Idő Urától kapott fekete *ķőpipát*, és rágyújtott.”
196. (125. o.) „Meglátta, hogy a kutya egy *ķövet* dob a vízbe. A *ķő* hóddá változott; a kutya elkapta és megölte.”
 „De amikor az asszony elment arra a helyre, csak egy *ķövet* talált a hód helyén.”
197. (128. o.) „Az *ķődarab* módjára zuhant alá, de fönnakadt egy nagy fa ágai között.”
198. (154. o.) „A négy Hostjoghon akkor egy kemény *ķő* segítségével fenyőtörzset kezdett kivájni.”
199. (155. o.) „Adunk neked *fehér földet* is és fekete szenet, keverd össze, és fekete festék válik belőle. És adunk neked *fehér homokot*, *sárga homokot* és *vörös homokot*, és kék festék készítéséhez való *fehér homokot* és fekete szenet, egy kis *vörös és sárga homokkal* elkeverve: ezekből együttesen kék festék válik.”
200. (158. o.) „És ekkor a fiú meg az asszony, úgy, ahogy egymás mellé állott, egyszerre *ķővé* merevedett.”
 „Azóta is úgy tartják, hogy aki mexikóival áll össze, *ķővé* változik.”
201. (162. o.) „Kimentek a tóhoz, és a partról *ķőveket* hajigáltak a vízbe. Akkor a Tófiú kijött a vízből, és szólt a gyermekekhez: - Miért dobáltok *ķőveket* a tóba?”
 „Kimentünk a tóhoz, nagyanyó, és *ķőveket* dobáltunk a vízbe.”
202. (166. o.) „Az idősebb fiú pedig elővette a *ķőkését*, hogy földarabolja a kígyót.”
203. (169. o.) „Egy *szikladarabot* talált a szíve helyén. A fiú kivette a *sziklát*, és a helyébe odarakta a tojást, a Nap igazi szívét.”
204. (183. o.) „Hiába próbálta követni a farkas, a ház kemény *ķőből* épült.”
 „Tudta, hogy a *ķőház* nem fog tüzet.”

205. (194. o.) „A madár először is kivette a két szemét az üregéből, mintha csak két *kavics* volna, és földobta a magasba, egyenesen a felhő-emberek közé.”

Vulkanológia:

206. (28. o.) „Aztán gondolt egyet, kivágta a felszegűszók belét, és *forró, veres kővekké*ltöltötte tele a hasukat.”

„Holló vizet hozatott neki a kormoránnal. A medveasszonynak, amint a vizet itta, *gőz csapott ki a torkából.*”

207. (31. o.) „Hát a *hegyből füst tört elő.* Gondolta magában, megnézi, miféle *füst* lehet az.”

„Amikor a *füst* közelébe ért, egy öregasszonnyal találkozott.”

„Azóta is szünet nélkül sír a gyermek, és már sem nem él, sem holt, mert a *szikrák csak úgy égetik a testét.*”

208. (32. o.) „Egyre csak sír, mert a *teste már teljesen megégett.*”

209. (50. o.) „Egyszer a bácsi meg a kisleány az erdőben járkáltak, és *halak nyöszörgésre lettek figyelmesek. Mintha a földből, a lábuk alól hangzott volna.*”

210. (95. o.) „Wenebojo ekkor mélyet lélegzett, és a *föld behorpadt.*”

211. (112. o.) „De akkor *elnyelte a föld,* és én nem láttam többé.”

212. (141. o.) „Haragja nőttön-nőtt; a *föld pedig iszonyú robajjal inogni kezdett. Föld alatti morajlás hallatszott, és kőromsötétség szállt a világra. Vad vihar pusztította a föld felszínét, villámok csapkodtak szerteszéjjel, mennydörgés hasogatta az eget,* és a fiatalabbik farkasisten rémületében apjához, Tawotshoz, a Teremtőhöz menekült oltalomért.”

Ösmaradvány:

213. (8. o.) „Ezenkívül karikákhoz erősített *kagylócsörgőket* és egy tengeri búvárkacsacsőrrel szegélyezett kötényt is csináltatott.”

214. (16. o.) „Az öregasszonynak azonban mégis sikerült egy *kagylóban* elrejtene egy kis parazsat, és egy kis szárított halat is sikerült eldugnia kettejük számára.”

215. (18. o.) „Fiatalabb leányait szép ruhába öltöztette és teleaggatta réz- és *csontékszerekkel,* legidősebb lányára azonban, aki nem volt éppen szemrevaló, csak ócska, viseletes ruhát adott.

216. (52. o.) „Ha ez az ifjú – mutatott a gyermekre – elkísérne engem, szívesen megmutatnám a boszorkány házát és testvérei *csontját.*”

„Elérkeztek a boszorkány házához, és meglátták az udvaron heverő *csontokat.*”

„Mikor megpillantotta a jövevényeket, elmondta azokat a varázsszavakat, amelyek segítségével eleven embereket száraz *csonttá* lehet varázsolni.”

217. (53. o.) „Mikor majd odafenn lebegek a szelek szárnyán, föltámasztom a *csontokat,* s újra emberré varázsolom őket.”

218. (99. o.) „Aztán egy *kagylót* rakott az agyagtömbre, elővette csörgőjét és megrázta.”

„Ő is agyagot hagyott a halomba, és emberalakot formált belőle, a tetejére pedig egy *kaagylót* helyezett.”

219. (100. o.) „Az első emberpár, amelyet a mánidók teremtettek, kemény volt, akár a *kaagyló*.”
230. (131. o.) „A hód pedig összegyűjtötte a *csontokat*, és becsomagolta egy bőrbe, és a kunyhó mellett folydogáló patakba mártotta.”

ALKALMAZOTT FÖLDTAN

Ásványkincs:

231. (6. o.) „Nagyon éles, erős fogai voltak, karmai pedig mintha *vörösréz*ből lettek volna.
232. (41. o.) „A bábut felöltöztette az összehordott ruhafélékbe, és *fényes gyöngyökkel*, tarka tollakkal díszítette.”
233. (42. o.) „Nem maradt egyéb a szépséges férfiből, mint a ruhája, az összetakolt állati csontok, a díszes tollak és *gyöngyök*.”
234. (69. o.) „A Vízi-Manitou hatalmába estem, aki *ezüstbéklyóját* körém csavarta.”
235. (70. o.) „Az *ezüstlánc* egy pattanással kettészakadt, és az asszony megint szabad volt.”
236. (78. o.) „Egyetlen darab *fehér kőből* volt kivájva, é úgy tündöklött a napfényben, mint valami szép ékszer.”
„Gyönyörű, erdővel borított kis sziget volt ez, a tó közepén, úgy tündöklött, mint valami *ezüstbe* foglalt *smaragd*.”
237. (79. o.) „A tó sima volt, mint a tükör, az ég tiszta, mint a *kristály*.”
238. (86. o.) „Megtalálta unokaöccse *gyöngysorát* is.”
239. (88. o.) „Nyújtsd ide a nyakadat, hadd akasztom rá ezt a *gyöngysort*.”
„A kis madár úgy is tett, és Wenebojo ráakasztotta a *gyöngysort*, és meg akarta a *gyöngysorral* fojtani a madarat.”
„A *gyöngysort* is magával vitte, de a tarkóján, ahol Wenebojo megmarkolta, összkuszálódtak a tollak.”
„Azóta is kócos a feje ennek a madárnak, és fehér *gyöngysort* visel a nyakán.”
240. (115. o.) „Öreg barátja a lovon és az öszvéren kívül még egy varázserejű *vasdarabbal* is megajándékozta. Ez a *vasdarab* meg tudta olvasztani a sziklát, és gazdája minden kívánságát teljesítette.”
„A varázserejű *vasdarab* segítségével sok bölényt megbabonázott, így hát sokkal nagyobb zsákmányt ejtett, mint a többiek.”
241. (142. o.) „Az ifjú bele is egyezett, és jegyajándéku nekiadta azt a pompás *fehér és kék gyöngyökből* álló füzért, amelyet a nyakában viselt.”
242. (143. o.) „Egy alkalommal, egy nyári reggelen, amikor a vadász barátaival pálcájátéket játszott, egy kisfiú közeledett feléje, nyaka körül *fehér-kékgyöngyös* füzérrel.”
„Egész idő alatt azon törte a fejét, hogy vajon hol látta már azt a *kék-fehér gyöngysort*.”

243. (155. o.) „Adunk neked fehér földet is és *fekete szenet*, keverd össze, és fekete festék válik belőle.”

Építőkö:

244. (183. o.) „Hiába próbálta követni a farkas, a ház kemény *kőből* épült.”

Tartalom

Gonaquadate, a víziszörny (Haida)	5. o. – 10. o.
Kats és a medve-feleség (Tlingit)	11. o. – 15. o.
A fiú meg a hálás sas (Tlingit)	16. o. – 18. o.
Holló világosságot támaszt (Tlingit)	19. o. – 22. o.
Ködasszony meg a lazacok (Tlingit)	23. o. – 26. o.
Holló és a medve (Tlingit)	27. o. – 28. o.
A békatörzs és a leány (Tlingit)	29. o. – 30. o.
A gyermekrabló Csillag (Csimsian)	31. o. – 34. o.
A farkasok meg a szarvasok (Csimsian)	35. o.
A sündisznó és a hód (Csimsian)	36. o. -39. o.
A hóember (Algonkin)	40. o. - 42. o.
A fiatal kutyák tánca (Algonkin)	43. o. – 46. o.
A kukoricaszellem (Algonkin)	47. o. – 49. o.
A Nagy Fej meg a tíz fiútestvér (Irokéz)	50. o. – 53. o.
A békekirálynő (Irokéz)	54. o. – 57. o.
A bűvös ruha (Irokéz)	58. o. – 65. o.
A gonosz anyós (Csippewa)	66. o. – 70. o.
Vidraszív kalandjai (Csippewa)	71. o. – 76. o.
A túlvilági menyasszony (Csippewa)	77. o. -81. o.
Wenebojo kalandozásai (Csippewa)	81. o. -101. o.
A Csillag-leány (Csippewa)	102. o. – 105. o.
Az orvosság eredete (Cseroki)	106. o. – 108. o.
A hideg idő ura és a bátor vidra (Feketeláb)	109. o. – 111. o.
A bölcs ember alvilága (Sziu)	112. o. – 116. o.
A kígyószörny (Sziu)	117. o. – 121. o.
Fehér toll, az óriásölő (Sziu)	122. o. – 127. o.
Itcinke viselt dolgai (Sziu)	128. o. – 133. o.
A visszhang eredete (Ute)	134. o. – 138. o.
Miért kell dolgozniuk és meghalniuk az embereknek (Ute)	139. o. – 141. o.
A varázsbuzyor (Keddo)	142. o. – 146. o.
A bolond testvér (Navaho)	147. o. – 153. o.
Az úszó fatörzs (Navaho)	154. o. – 155. o.
A kővé vált fiú (Isleta)	156. o. – 158. o.
A nap fiai (Isleta)	159. o. – 169. o.
Sitiyo, a balszerencsés vadász (Hopi)	170. o. – 177. o.
A prérifarkas és a puma (Sia)	178. o. – 181. o.
A prérifarkas kalandjai (Sia)	182. o. – 197. o.